

**Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisy
rahoitusyhtiössä -
Henkilöstökoulutukset yhtiössä X**

Jenni-Mari Kiiskinen

Tekijä(t) Jenni-Mari Kiiskinen	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisy rahoitusyhtiössä - Henkilöstökoulutukset yhtiössä X	Sivu- ja liitesivumäärä 36 + 16
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kohderahoitusyhtiön rahanpesuun liittyvien henkilöstökoulutusten ongelmakohtia. Tulosten pohjalta arvioitiin, miten hyvin jo järjestetty koulutus on onnistunut ja millä keinoin koulutuksen sisältöä voitaisiin jatkossa parantaa.</p> <p>Rahanpesulla tarkoitetaan rikollisin keinoin hankittujen varojen alkuperän peittelyä niin, että varat näyttäisivät laillisilta. Rahanpesua voidaan käytännössä toteuttaa joko vaihtamalla varoja suoraan kulutusomaisuuteen tai järjestäytyneemmin kolmivaiheisena prosessina, johon sisältyy sijoitus-, harhautus- ja palautusvaihe. Terrorismin rahoittamisella tarkoitetaan varojen keräämistä tai siirtoa terroritekojen rahoittamiseksi joko suoraan tai välikäsiä kautta.</p> <p>OECD:n (Organisation for Economic Cooperation and Development) alaisuudessa toimiva FATF (Financial Action Task Force) on antanut 40 rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaista suositusta, joihin EU-tason direktiivit perustuvat. Kansallinen lainsäädäntö luodaan FATF:n säädösten ja EU-direktiien pohjalta. Suomessa rahanpesu ja terrorismin rahoitus on kriminalisoitu rikoslaisissa ja lisäksi voimassa on mm. pankkeihin ja luottolaitoksiin sovellettava laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä.</p> <p>Suomessa Finanssivalvonta valvoo rahoitus-, vakuutus- ja sijoitustoimijoita sekä vastaa koulutuksista ja ohjeistuksista. Keskusrikospoliisin alaisuudessa toimiva Rahanpesun selvittelykeskus vastaa ilmoitusten rekisteröinnistä ja käsittelystä.</p> <p>Rahanpesukoulutuksia koskevan tutkimuksen pohjana käytettiin aiheeseen liittyvien kirjallisuus- ja internetlähteiden lisäksi kohdeyrityksen omien AML (Anti Money Laundering)-asiantuntijoiden haastattelua. Henkilöstötutkimus suunniteltiin haastattelun pohjalta ja tulosten avulla saatiin tietoa koulutusten tämänhetkistä toimivuudesta ja apua tulevaisuuden koulutusten suunnitteluun.</p> <p>Kyselyyn vastaajat olivat oppineet uutta tietoa koulutusten kautta ja näihin oltiin pääosin hyvin tyytyväisiä, mutta erityisesti ohjeiden käytännön soveltaminen koettiin haastavana ja koulutuksiin haluttiinkin lisää käytännön esimerkkejä. Tutkimuksessa nousi myös esille muutamia teemoja, kuten asiakkaiden liiketoimista eteenpäin ilmoittaminen, joihin koulutuksissa tulisi jatkossa kiinnittää erityisesti huomiota.</p>	
Asiasanat Rahanpesu, terrorisminvastainen toiminta, ilmoitusvelvollisuus, rahoituslaitokset	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta	3
2.1	Rahanpesu prosessina	3
2.1.1	Sijoitusvaihe	4
2.1.2	Harhautusvaihe	4
2.1.3	Palautusvaihe	5
2.2	Terrorismin rahoitus käytännössä	5
3	Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvä lainsäädäntö	6
3.1	EU:n rahanpesudirektiivit	6
3.2	Rikoslaki	7
3.2.1	Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen tunnusmerkistö	7
3.2.2	Rahanpesun esirikos	8
3.2.3	Seuraamukset	8
3.3	Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä	9
3.3.1	Asiakkaan tunteminen ja tunnistaminen	9
3.3.2	Selonotto- ja ilmoitusvelvollisuus	10
4	Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä valvovat tahot	11
4.1	Rahanpesun selvittelykeskus	11
4.1.1	Ilmoitukset epäilyttävästä liiketoiminnasta	11
4.1.2	Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoittamisen estämisessä	13
4.2	Finanssivalvonnan edellytykset rahoitusyhtiön toiminnassa	14
5	Henkilöstökoulutukset kohdeyrityksessä	15
5.1	Tutkimuksen suunnittelu ja toteutus	15
5.1.1	Kysymysten suunnittelu taustahaastattelua varten	17
5.1.2	Työntekijöille järjestettävän koulutuksen taustat ja nykytila	17
5.1.3	Koulutusten tämänhetkiset haasteet ja tulevaisuuden tavoitteet	18
5.1.4	Kyselylomakkeen laatiminen henkilöstötutkimusta varten	19
5.2	Tutkimuksen tulokset	21
5.2.1	Koulutukset	21
5.2.2	Oma oppiminen	23
5.2.3	Ohjeistukset	25
5.2.4	Viestintä	27
5.2.5	Asiakkaiden liiketoimista eteenpäin ilmoittaminen	27
5.2.6	Ilmiön vaikutukset	29
5.2.7	Taustakysymykset	30
6	Yhteenveto	32

6.1 Tutkimuksen luotettavuus.....	33
6.2 Tutkimuksen haasteet ja jatkotutkimusmahdollisuudet	34
Lähteet	37
Liitteet.....	40
Liite 1 Rahanpesulaissa säädetyt velvollisuudet asiakkaan tuntemista koskevien tietojen säilyttämisestä.....	40
Liite 2 Haastattelukysymykset	41
Liite 3 Tutkimuskysymykset.....	42
Liite 4 Toimitusjohtajan viesti.....	50
Liite 5 Saateviesti.....	51
Liite 6 Vastausten jakautuminen henkilöstötutkimuksen kysymyksiin	52

1 Johdanto

Rahanpesu on globaali ilmiö, jonka laajuuden on arvioitu olevan vuositasolla satoja miljardeja dollareita. Arviot rahanpesun laajuudesta perustuvat pitkälti oletuksiin kansainvälisen huumekaupan arvosta. Rahanpesun torjunnalla tavoitellaan näiden rikosten kautta saatavan omaisuuden käytön vaikeuttamista ja estämistä. Lailliseen rahoitusjärjestelmään siirretyt varat voivat olla uhka rahoitusjärjestelmien luotettavuudelle ja uhata tätä kautta rahoituslaitosten vakautta. Rahoituslaitokset ovatkin tärkeässä roolissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisessä ja selvittämisessä ja ne pyrkivät tehokkaasti kehittämään menettelytapojaan niin, että sekä sisäiset (henkilökunta) että ulkoiset väärinkäytökset saadaan estettyä. (Sahavirta 2008, 38-45.)

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin suomessa toimivassa rahoitusyhtiössä työntekijöille järjestettyä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn liittyvää koulutusta ja sen toimivuutta. Koska erilaiset rahoituslaitokset ovat avainasemassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyssä, on henkilöstön kouluttaminen aihealueeseen liittyen ensiarvoisen tärkeää. Finanssivalvonnan alaisena laitoksena rahoitusyhtiö on velvollinen tuntemaan ja tunnistamaan asiakkaansa (laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 18.7.2008/503) sekä havaintojensa ja selvitystensä pohjalta ilmoittamaan havaitsemistaan epäilyistä Rahanpesun selvittelykeskukselle (Finanssivalvonta 2015a). Täyttääkseen nämä vaatimukset rahoitusyhtiön tulee varmistaa, että jokainen työntekijä tunnistaa rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyvät riskit, ymmärtää oman vastuunsa näiden ilmiöiden ehkäisyssä ja osaa toimia ohjeiden mukaan.

Viranomaistasolla määrätään, että rahoitusyhtiö on velvollinen huolehtimaan siitä, että se toimii lain edellyttämällä tavalla. Käytännössä rahoitusyhtiön on järjestettävä henkilöstölle koulutusta siinä määrin, että tämä velvollisuus täyttyy, mutta vastuu koulutusten sisällöstä ja toteutuksesta on yhtiöllä itsellään. Vaikka koulutusten motiivit ovatkin puhtaasti ulkoisia, on koulutuksiin panostaminen myös rahoitusyhtiön oma etu, sillä mitä paremmin henkilöstökoulutuksissa onnistutaan, sitä paremmin nämä velvollisuudet pystytään hoitamaan. Haasteena tässä on mm. kaiken tarvittavan tiedon mahduttaminen koulutuksiin, koulutusten kohdentaminen eri tiimeille, sekä rikollisten menetelmien jatkuva kehittyminen. Koulutusten lisäksi myös aiheeseen liittyvään viestintään panostaminen on tärkeää, sillä onnistuneella viestinnällä voidaan vaikuttaa myös henkilöstön asenteisiin ja kasvattaa ymmärrystä aiheeseen liittyen.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa kohdeyritykselle tietoa henkilökunnan tämänhetkisestä osaamisesta ja ymmärryksestä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn

liittyen. Koska kohdeyrityksessä on jo käytössä näihin teemoihin liittyvä laaja koulutusohjelma, pyrittiin tutkimuksen avulla testaamaan nykyisen koulutuksen toimivuutta ja selkeyttä ja kiinnittämään huomiota sellaisiin kohtiin, joissa on parannettavaa. Tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena oli selvittää, mitä ongelmakohtia rahoitusyhtiössä järjestettävässä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn liittyvässä koulutuksessa tällä hetkellä on. Tulosten pohjalta pyrittiin analysoimaan, miten hyvin jo järjestetty koulutus on onnistunut ja millä keinoin koulutuksen sisältöä voitaisiin jatkossa parantaa. Tutkimuksen kautta saatavaa tietoa kohdeyritys voi hyödyntää suunnitellessaan tulevia koulutuksia.

2 Rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta

Rahanpesu tarkoittaa rikollisin keinoin hankittujen varojen alkuperän peittelyä. Varoja pyritään kierrättämään niin, että alkuperä näyttää lailliselta, eikä niitä pystyttäisi enää jäljittämään rikolliseen toimintaan. Rahanpesu on kansainvälinen ongelma, sillä etenkin järjestäytyneessä rikollisuudessa varoja pyritään erilaisten rahoitusjärjestelmien kautta siirtämään sellaiseen maahan, joka ei ole esirikoksen tekomaa. (Sahavirta 2007, 150.) Suomessa rahanpesulla pyritään häivyttämään pääasiassa talous- ja huumausainerikoksista saatuja varoja. Ilmiön tarkkaa laajuutta on vaikea arvioida, mutta maailmanlaajuisesti rahanpesun kokonaismääräksi on arvioitu n. 2-5 % koko maailman bruttokansantuotteesta. (Sahavirta 2007, 151.)

Rahanpesu käsitteenä juontaa juurensa 1920-luvun Yhdysvaltoihin, jossa rikollismafiat peittelivät laittomasti hankkimiensa varojen alkuperää pesulaliiketoiminnan avulla. 1970-luvulla termi levisi edelleen sekä Yhdysvalloissa että Italiassa, jossa rahanpesulla peiteltiin kidnappauksista saatuja lunnasrahoja. 1980-luvulla rahanpesu vakiintui kansainvälisesti käsitteenä, kun Yhdysvalloissa annettiin ensimmäinen tuomioistuimen ratkaisu, jossa käytettiin rahanpesua terminä. (Sahavirta 2008, 19.)

Terrorismin rahoittamisella tarkoitetaan varojen keräämistä tai siirtoa terroritekojen rahoittamiseksi. Terrorismin rahoittamiseen ei välttämättä liity rahanpesua, vaan varat voivat olla myös laillisin keinoin saatuja. (Aluehallintovirasto 2014.)

2.1 Rahanpesu prosessina

Rahanpesua voidaan käytännössä toteuttaa useilla tavoilla. Toteutustavan valintaan vaikuttavat sekä rikoksen tekijän omat taidot ja mielikuvitus että ulkoiset seikat kuten esimerkiksi se, kuinka paljon pestävää varallisuutta on ja kuinka paljon prosessiin voidaan käyttää rahaa. (Sahavirta 2008, 24.)

Rahanpesua voidaan toteuttaa esim. arvopaperisijoittamisen, vedonlyöntien ja Casinoiden kautta. Myös pankit ja rahoituslaitokset ovat tärkeä kanava rahanpesijöille, sillä varat pyritään saamaan laillisen talouden piiriin. (Sahavirta 2008, 25.)

Käytännössä rahanpesua toteutetaan kahdella tavalla. Yhteiskunnalle vähemmän haitallista muotoa, jossa rikoksella hankitut varat vaihdetaan suoraan kulutushyödykkeisiin, harjoittavat lähinnä pienemmät rikolliset. Varojen määrä on tällaisissa tapauksissa usein

suhteellisen pieni. Toisessa muodossa rahanpesuprosessi on jaettu kolmeen eri vaiheeseen, sijoitus-, harhautus- ja palautusvaihe ja tätä tekotapaa käytetään ammattimaiseen järjestäytyneiden rikollisten rahanpesuun. Tällöin myös pestävää varallisuutta on enemmän ja rahanpesu on yhteiskunnalle haitallisempaa. (Sahavirta 2008, 25.)

2.1.1 Sijoitusvaihe

Rahanpesuprosessin ensimmäisessä vaiheessa varat pyritään saamaan laillisen talouden piiriin tallettamalla rahaa pankkitileille tai siirtämällä sitä muihin maihin. Pankkitalletuksia voidaan tehdä pienissä osissa useiden eri henkilöiden toimesta, jolloin varojen jäljittäminen alkuperäiseen rikoksen tekijään on vaikeampaa. (Sahavirta 2008, 26-27.)

Pankit ja muut luottolaitokset ovat avainasemassa juuri sijoitusvaiheen talletusten ja rahan siirtojen havaitsemisessa, sillä vaikka kiinnijääminen on mahdollista joka vaiheessa, on sijoitusvaihe tekijöille kaikkein kriittisin. Alati lisääntyneen valvonnan seurauksena rahan sijoittamisesta viralliseen rahoitusjärjestelmään onkin tullut vaikeampaa ja kiinnijäämisen riski on kasvanut. Rahaliikenne on nykypäivänä kuitenkin niin mittavaa, että pankkien on mahdotonta havaita valtaosaa rikoksella hankittujen varojen peittelyyn liittyvistä tapahtumista. (Sahavirta 2008, 29, 34.)

Sijoitusvaihe voi toteutua myös kirjanpidon ja tilintarkastuksen vääristelyllä. Kirjanpitoon voidaan lisätä väärennettyjä kuitteja, jolloin varoja saadaan tätä kautta laillisen talouden piiriin. (Sahavirta 2008, 30.) Näin rikoksella hankitut varat saadaan näyttämään siltä, että ne ovat syntyneet yrityksen normaalista liiketoiminnasta, ja ne päätyvät myös verotuksen piiriin.

Joissain tapauksissa ennen varsinaista sijoitusvaihetta toteutetaan ns. muuntamisvaihe, jossa varojen jäljittämistä pyritään hankaloittamaan entisestään. Muuntamisvaiheessa voidaan käteistä esimerkiksi vaihtaa toisen valuuttaan, joka talletetaan ulkomaiseen pankkiin, tai sijoittaa erilaisiin arvotavaroihin, jotka myydään edelleen ennen varojen tallettamista. (Sahavirta 2008, 30-31.)

2.1.2 Harhautusvaihe

Kun varat on saatu laillisen rahoitusjärjestelmän piiriin pyritään entisestään peittelemään niiden todellista alkuperää. Tässä voidaan käyttää hyödyksi erilaisia rahoitus- ja laina järjestelyjä ja kansainvälistä kauppaa tai esimerkiksi saman konsernin yritysten välistä ylläskutusta. (Sahavirta 2008, 31-32.)

Harhautusvaiheessa voidaan varoja siirtää myös sellaisiin maihin, joissa liiketoimien ja rahansiirtojen selvittäminen on vaikeaa tiukan pankkivalvonnun vuoksi. Tällaisissa ns. veroparatiisivaltioissa voidaan esimerkiksi rekisteröidä yhtiöitä ilman, että todellinen edunsaaja tulee ilmi. Tällaisissa maissa ei ole käytännössä lainkaan talousrikostutkintaa, joten varojen siirtely on helpompaa. (Sahavirta 2008, 32-33.)

Käytännössä harhautusvaiheen tarkoitus on nimensä mukaisesti harhauttaa ja häivyttää varojen alkuperä niin, ettei sitä enää saada jäljitettyä esirikoksen tekijään. Kun rahaa siirretään useita kertoja paikasta toiseen, muuttuu jäljittäminen koko ajan vaikeammaksi.

2.1.3 Palautusvaihe

Palautusvaiheessa varat palautetaan takaisin alkuperäiselle rikosentekijälle. Palautus voidaan toteuttaa pienemmissä osissa, sillä suuren rahamäärän palauttaminen kerralla voi herättää kysymyksiä. Tässä vaiheessa varat on saatu näyttämään lailliselta ja palautus voidaan toteuttaa esimerkiksi perustamalla yritys, jolle veroparatiisiin siirretty raha voidaan siirtää yrityksen nimiin otetun ulkomaisen pankkilainan turvin. Nyt lainarahaksi naamioitua rikoshyötyä voidaan sijoittaa esimerkiksi kiinteistöihin ja vuokrata näitä kiinteistöjä edelleen. (Sahavirta 2008, 33-34.)

2.2 Terrorismin rahoitus käytännössä

Terrorismin rahoittamisessa tekijänä on henkilö tai ryhmä henkilöitä. Varoja voidaan joko siirtää suoraan terrorijärjestöille tai käyttää erilaisia välikäsiä joiden kautta varat kierrätetään lopulliselle saajalle. Välikäsinä voivat toimia erilaiset keräykset ja hyväntekeväisyysjärjestöt tai muut näennäisesti lailliset tahot, mutta varoja voidaan kerätä myös rikollisin keinoin esimerkiksi petosten, kiristysten tai salakuljetusten avulla. (Portaankorva 2011, 33-36.)

Viranomaiset pyrkivät etenkin terroritekojen jälkeen jäljittämään varojen alkuperän, jotta tekoihin osallistuneiden verkostojen laajuus saataisiin selvitettyä. Varojen jäljittäminen on usein kuitenkin ongelmallista, sillä suuri osa varoista kulkee mm. erilaisten järjestöjen kautta ja muuttaa muotoaan matkalla. Näin ollen jäljittäminen alkuperäiseen lähteeseen ja etenkin terrorististen tarkoitusten tahallisuuden todentaminen voi olla hankalaa. Varoja pyritäänkin jäädyttämään jo ennakkoon ja tätä kautta estämään niiden hankkiminen ja välittäminen terrorijärjestöille. (Portaankorva 2011, 35-39.)

3 Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvä lainsäädäntö

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä säädetty lait perustuvat kansainvälisiin standardeihin. Kansainvälisesti sääntelyllä pyritään siihen, että globaalit rahoitusmarkkinat noudattavat yhtenäisiä toimintatapoja esimerkiksi asiakkaan tuntemisessa ja tunnistamisessa. (Finanssivalvonta 2015a.)

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n (Organisation for Economic Cooperation and Development) alaisuudessa toimiva FATF (Financial Action Task Force) tekee kansainvälistä työtä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. FATF on antanut 40 rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaista suositusta, joita kaikki FATF:n jäsenvaltiot ovat poliittisesti sitoutuneita noudattamaan. Suositukset on uudistettu edellisen kerran vuonna 2012. EU-tason direktiivit perustuvat FATF:n suosituksiin ja kansallinen lainsäädäntö luodaan FATF:n säädösten ja EU-direktiivien pohjalta. (Valtiovarainministeriö 2015.)

3.1 EU:n rahanpesudirektiivit

EU:n rahanpesudirektiivien taustalla on alun perin ollut pyrkimys ehkäistä yhteisön sisällä tapahtuvaa rajat ylittävää rikollisuutta (erityisesti huumausainerikollisuutta). Tavoitteena oli myös turvata EU:n jäsenmaiden rahoitusjärjestelmien eheys, puhtaus ja lahjomattomuus sekä estää rikollisia käyttämästä hyödyksi yhteismarkkinoiden vapauksia. Direktiiveillä haluttiin myös varmistaa se, etteivät jäsenmaat turvaa omia rahoitusjärjestelmiänsä sellaisilla keinoilla, jotka ovat ristiriidassa yhteismarkkinoihin nähden. (Sahavirta 2008, 100.)

Rahanpesudirektiivejä on yhteensä neljä, joista ensimmäinen on annettu vuonna 1991. Ensimmäisessä rahanpesudirektiivissä rahanpesun määritelmä rajattiin koskemaan pelkästään huumausainerikoksia ja velvoitteita asetettiin ainoastaan rahoituslalle. Soveltamisalaa laajennettiin vuonna 2001 annetussa toisessa direktiivissä sekä rikosten että toimialojen suhteen. Vuonna 2003 FATF tarkensi suosituksiaan ja lisäsi soveltamisalaan terrorismin rahoituksen sekä esitti yksityiskohtaisempia vaatimuksia asiakkaan tunnistamisesta ja tuntemisesta. Nämä muutokset otettiin huomioon 2005 annetussa kolmannessa rahanpesudirektiivissä. Kolmannen rahanpesudirektiivin tarkoituksena oli *luotto- ja finanssilaitosten luotettavuuden, koskemattomuuden ja vakauden sekä koko rahoitusjärjestelmän uskottavuuden suojaaminen rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviltä riskeiltä*. (Euroopan Komissio 2013.)

Euroopan Unionin parlamentti hyväksyi toukokuussa 2015 uuden neljännen rahanpesudirektiivin, joka tiukentaa rahanpesun estämiseen liittyviä toimia. Neljännen direktiivin voimaan tulon myötä EU-maiden tulee perustaa keskusrekisteri, jossa listataan yritysten ja säätiöiden lopulliset omistajat. Uudessa direktiivissä tiukennetaan valvottavien tahojen velvollisuutta tarkkailla asiakkaidensa rahaliikennettä ja tiukennetaan poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden korruptionvastaisia sääntöjä. EU:n jäsenmaiden tulee kahden vuoden kuluessa saattaa oma lainsäädäntönsä sille tasolle, että uuden direktiivin vaatimukset toteutuvat. (Valtiovarainministeriö 2015.)

3.2 Rikoslaki

Suomessa rahanpesu kriminalisoitiin lainsäädännössä vuoden 1994 alussa. Helmikuussa 2003 rikoslakiin lisättiin säännökset terrorismin rahoittamisesta (Sahavirta 2007, 150–155). Samana vuonna laissa kriminalisoitiin myös tuottamuksellinen rahanpesu. Tuottamukselliseen rahanpesuun syyllistyy se, joka törkeällä huolimattomuudella mahdollistaa rahanpesemisen, eikä suhtaudu epäillen varoihin, joiden alkuperä vaikuttaa poikkeukselliselta. Tarve tuottamuksellisen rahanpesun kriminalisointiin on lähtenyt oikeuskäytännöstä, sillä aiemmin epäiltyjen tahallisuuden edellytysten täytyminen on ollut vaikea näyttää toteen (Sahavirta 2007, 167). Käytännössä siis tuottamukselliseen rahanpesuun voi syyllistyä esimerkiksi pankki- tai rahoitusyhtiö.

3.2.1 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen tunnusmerkistö

Suomen rikoslain 32 luvun 6 §:n mukaan rahanpesuun syyllistyy se, joka *ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laitton alkuperän tai avustaakseen rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset.*

Rahanpesuun syyllistyy myös se, joka *peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä.* Törkeän rahanpesun edellytyksenä on, että rikoksen avulla saatu omaisuus on ollut huomattavan suurta tai että teko on ollut erityisen suunnitelmallinen. Lisäksi rikoksen tulee olla kokonaisuudessaan arvostelun törkeä.

Rikoslain 34a luvun 5 §:n mukaan terrorismin rahoittamiseen syyllistyy se, joka tietoisesti joko suoraan tai välillisesti kerää tai antaa varoja terroritekojen rahoittamiseen. Terroriteoksi luetaan kaappaus ja panttivangin ottaminen, ilmailuun tai merenkulkuun kohdistuvat tuhotyöt, ydinainerikokset sekä kansainvälistä suojelua nauttivaan henkilöön kohdistuvat rikokset (esim. vapauden riisto, murha, törkeä pahoinpitely). 5 a §:ssä säädetään lisäksi terroristiryhmän rahoittamisesta. Lain mukaan se, *joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja terroristiryhmälle tietoisena ryhmän luonteesta terroristiryhmänä, on tuomitava terroristiryhmän rahoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.*

3.2.2 Rahanpesun esirikos

Rahanpesun tunnusmerkistön täyttymisen kannalta on oleellista, että varat on hankittu rikollisin keinoin. Näin ollen rahanpesurikoksen täyttyminen edellyttää aina esirikosta. Yksi rahanpesun kriminalisoinnin tavoitteista onkin ollut myös esirikosten torjuminen. Alunperin rahanpesun kriminalisoinnin tarve liittyi järjestäytyneen huumausainerikollisuuden torjumiseen. (Sahavirta 2008, 7.)

Esirikokseen osallistunutta henkilöä ei voida erikseen rangaista rahanpesusta vaan ainoastaan alkuperäisestä rikoksesta. Rahanpesurikos on siis esirikokseen osalliselle henkilölle niin sanottu seuraamukseton jälkitekko.

3.2.3 Seuraamukset

Rikoslain 32 luvun 12 §:n mukaan rahanpesun kautta hankittu omaisuus tuomitaan valtiolle menetetyksi tai, jos se on laadultaan sopivaa, voidaan se tuomita myös vahingonkorvauksena tai edunpalautuksena esirikoksen uhrille palautettavaksi. Mikäli omaisuus on laadultaan sopimatonta ja se tuomitaan menetetyksi valtiolle, on esirikoksen uhrilla oikeus saada vahingonkorvausta tai edunpalautusta valtiolta.

Rahanpesusta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan vankeusrangaistukseen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Sekä rahanpesussa että terrorismin rahoittamisessa myös yritys on rangaistava. (Rikoslaki.)

3.3 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä

Suomessa on voimassa laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (jatkossa rahanpesulaki). Rahanpesulain tavoitteena on *estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen toiminnan paljastamista ja tutkintaa sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia*. Lakia sovelletaan mm. pankkeihin ja muihin luottolaitoksiin, vakuutusyhtiöihin, panttilaitoksiin, kirjanpitäjiin, tilintarkastajiin ja asianajajiin. Valvottavia tahoja valvoo Finanssivalvonta (Finanssivalvonta 2015b).

3.3.1 Asiakkaan tunteminen ja tunnistaminen

Rahanpesulaissa määrätään, että ilmoitusvelvollisen on tunnettava asiakkaansa. Tähän sisältyy henkilöllisyyden varmistaminen sekä asiakkaan taustojen ja toiminnan selvittäminen siinä laajuudessa, jota asiakassuhde vaatii. Ilmoitusvelvollisen tulee muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tunnistaa ja todentaa henkilöllisyys myös tosiasialliselta edunsaajalta. Poikkeuksia tosiasiallisen edunsaajan tunnistusvaatimukseen ovat esimerkiksi tilanteet, joissa asiakas on yhtiö, jonka arvopaperi on arvopaperimarkkina- (495/1989) tarkoitettuna julkisen kaupankäynnin kohteena Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa (Rahanpesulaki.)

Asiakkaan tuntemisessa noudatetaan ns. riskiperusteista arviointia. Tällä tarkoitetaan sitä, että ilmoitusvelvollisen on huomioitava kaikki rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvät riskit toimintansa laajuuteen ja luonteeseen suhteutettuna. Mikäli kaikkia asiakkaan tuntemiseksi säädettyjä toimia ei jostain syystä voida toteuttaa, ei asiakassuhdetta voi avata tai aiottua toimeksiantoa suorittaa. (Rahanpesulaki.)

Ilmoitusvelvollisen tulee säilyttää asiakkaan tuntemista koskevat tiedot luotettavalla tavalla viiden vuoden ajan asiakassuhteen päättymisestä. Satunnaisessa liiketoimessa, jonka suuruus on vähintään 15 000 euroa, tulee tiedot säilyttää viisi vuotta liiketoimen suorittamisesta lukien. Liiketoimi voi koostua myös useista toisiinsa kytkeytyvistä liiketoimista, joiden suuruus yhteensä ylittää 15 000 euroa. (Rahanpesulaki.) Asiat, jotka ilmoitusvelvollisen tulee säilyttää asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista, on erikseen määritetty laissa (liite 1). Näitä ovat mm. henkilö- tai yritystiedot ja todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi.

3.3.2 Selonotto- ja ilmoitusvelvollisuus

Finanssivalvonnan alaisilla tahoilla on selonotto- ja ilmoitusvelvollisuus asiakkaidensa liiketoimista. Valvottavien tulee seurata asiakassuhteitaan ja tarkkailla mm. asiakkaidensa käytössä olevia palveluja ja näiden tekemiä talletuksia ja sijoituksia. Jos valvottava huomaa poikkeavia tai muuten epäilyttäviä liiketoimia, sen tulee selvittää tarkoitus kyseiselle liiketoimelle ja arvioida, onko se perusteltu ja onko asiasta tarpeellista tehdä ilmoitusta Rahanpesun selvittelykeskukselle. (Finanssivalvonta 2009b.)

Ilmoitus poikkeavasta liiketoimesta tulee tehdä viipymättä, ettei varojen siirtäminen pois viranomaisten ulottuvilta esty. Ilmoitus täytyy tehdä myös siinä tapauksessa jos epäilyttävä liiketoimi havaitaan vasta jälkeenpäin. Ilmoittamatta jättäminen on rangaistava teko. Mikäli liiketoimen keskeytyksestä ja selvityksestä aiheutuu asiakkaalle taloudellista haittaa, ei valvottava ole korvausvelvollinen edellyttäen, että se on noudattanut asiaankuuluvaa huolellisuutta. (Finanssivalvonta 2012.)

4 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä valvovat tahot

Suomessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä valvotaan eri viranomaistoilla, joista kullakin on oma roolinsa. Keskusrikospoliisin alaisuudessa toimiva Rahanpesun selvittelykeskus vastaa ilmoitusten rekisteröinnistä ja käsittelystä. Finanssivalvonnan roolina on valvoa rahoitus-, vakuutus ja sijoitustoimijoita ja sen vastuulla ovat myös koulutukset ja ohjeistukset. (Finanssivalvonta 2009a.)

Sisäasiainministeriön vastuulla on lainsäädäntö ja Suomen FATF-toiminta. Valtiovarainministeriö vastaa rahoitusmarkkinalainsäädännöstä ja edustaa lisäksi Suomea Euroopan Unionin rahanpesukomiteassa. Ulkoasiainministeriön vastuulla ovat kansainväliset finanssipakotteet ja vientilupien valvominen. (Finanssivalvonta 2009a.) Lisäksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto rekisteröi, valvoo ja tarkastaa valtakunnallisesti tiettyjä ilmoitusvelvollisia, kuten valuutanvaihtoliikkeitä ja panttilainauslaitoksia (Aluehallintovirasto 2015).

4.1 Rahanpesun selvittelykeskus

Vuonna 1998 perustettu Rahanpesun selvittelykeskus vastaa rahanpesulaissa määritellyistä asioista. Selvittelykeskuksen tehtävänä on rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisen ja selvittämisen lisäksi edistää viromaisten välistä yhteistyötä, toimia yhteistyössä niin ilmoitusvelvollisten kuin kansainvälisten järjestöjen ja viranomaisten kanssa, tilastoida vastaanotettuja ilmoituksia ja näihin liittyviä keskeytettyjä liiketoimia sekä hoitaa rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä esitutkinta- ja syyteharkintatapauksia. (Poliisi.)

Toiminnassa on kolme eri osa-aluetta: analyysijaos, tutkintajaos ja kansainvälisten asioiden jaos. Analyysijaoksessa rekisteröidään saapuneet ilmoitukset ja analysoidaan niitä. Tutkintajaos hoitaa esivaiheen poliisitutkintaa ja vie tarvittaessa ilmoitukset esitutkintaan. Kansainvälinen jaos keskittyy nimensä mukaisesti kansainvälisten asioiden hoitamiseen, mutta vastaa myös terrorismin rahoituksen ehkäisyyn liittyvistä asioista. (Poliisi.)

4.1.1 Ilmoitukset epäilyttävästä liiketoiminnasta

Rahanpesun selvittelykeskukselle tulevat ilmoitukset ovat avainasemassa rahanpesun ehkäisyssä. Sähköistä ilmoitussovellusta pyritään kehittämään jatkuvasti niin, että tästä saataisiin käyttäjäystävällinen ilmoitusvelvollisille. Vuonna 2014 ilmoitusten määrä väheni jonkin verran verrattuna edelliseen vuoteen, mutta samaan aikaan ilmoituksiin sisältyvien liiketapahtumien määrä oli edellisvuotta suurempi. (Rahanpesun selvittelykeskus 2014.)

Taulukossa 1 on esitetty rahanpesuilmoitusten ja niiden sisältämien liiketoimien määrät vuosina 2012-2014. Rahanpesuilmoitusten sähköinen sovellus otettiin käyttöön vuonna 2012, minkä jälkeen ilmoitukset on tilastoitu eri tavalla, joten aiempien vuosien luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia (Rahanpesun selvittelykeskus 2012). Lisäksi vuonna 2013 tilastointitapaa muutettiin ja käyttöön otettiin uusi ilmoitussovellus, jonka kautta ilmoitus voidaan tehdä suoraan ilmoitusvelvollisen omasta järjestelmästä. Tämä selittää myös ilmoitusten määrän merkittävän kasvu vuoteen 2012 verrattuna (Rahanpesun selvittelykeskus 2013).

Vuonna 2014 ilmoitusten määrä laski hieman edellisvuoteen verrattuna, mitä ei ole tapahtunut koskaan aiemmin. Syynä tähän ovat pääasiassa muuttuneet käytännöt ilmoitusten tekemisessä, sillä yksittäisiin ilmoituksiin on tullut mahdolliseksi lisätä enemmän taustatietoja antavia tapahtumia. (Rahanpesun selvittelykeskus 2014.) Taulukosta onkin nähtävissä, että vaikka varsinaisten ilmoitusten määrä on laskenut, ovat ilmoituksiin sisältyvien liiketoimien määrä kasvanut.

Taulukko 1 Ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista (Rahanpesun selvittelykeskus 2012, 2013 ja 2014)

	2012	2013	2014
Ilmoitukset	3806	28164	23062
Ilmoitukseen sisältyvät liiketoimet	53315	486545	558699

Eniten ilmoituksia vuosina 2013–2014 jättivät yleistä maksujen välitystä tarjoavat (esim. valuutanvaihto) ja rahapelitoimintaa harjoittavat tahot. Näiden ilmoittajien osuus oli yli 90 % kaikista ilmoituksista. Suuressa osassa ilmoituksia ainakin yhtenä epäilyttävänä tekijänä on ollut liiketoimen sisältämä rahamäärä (taulukko 2). Ilmoitukseen voi tarvittaessa valita useita eri liiketoimia, joten ilmoitusten kautta esille tulleiden liiketoimien määrä on suurempi kuin kaikkien ilmoitusten yhteismäärä. (Rahanpesun selvittelykeskus 2014.)

Taulukko 2 Ilmoitusten sisältö (Rahanpesun selvittelykeskus 2014)

Epäilyttävä liiketoimi	2013	2014
Irtaimen kauppa	108	93
Käteisen kuljetus	51	59
Käteistalletus	349	447
Käteisnosto	481	263
Liiketoimeen sisältyvien varojen määrä	22011	17712
Tilisiirto	2342	2756
Varojen kierrätys	154	304
Valuutansiirto	591	483
Valuutanvaihto	45	45
Vakuutus	17	11
Muu	4499	3790

4.1.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoittamisen estämisessä

Ilmoitusvelvollisten täytyy lain mukaan ilmoittaa myös sellaisista liiketoimista, joiden epäilyllään liittyvän terrorismin rahoittamiseen. Koska terrorismin rahoittamiseen käytetyt varat voivat olla peräisin myös laillisista lähteistä, tarkoittaa tämä käytännössä sitä, että ilmoitusvelvollisten täytyy miettiä varojen alkuperän lisäksi myös varojen kohdetta. Vuonna 2014 Rahanpesunselvittelykeskus sai yhteensä 13 ilmoitusta epäilystä terrorismin rahoittamisesta. (Rahanpesun selvittelykeskus 2014.)

Kesäkuussa 2013 tuli voimaan laki, joka mahdollistaa sekä luonnollisten henkilöiden että oikeushenkilöiden asettamisen ns. pakotelistalle. Pakotelistalla olevien henkilöiden varat voidaan jäädyttää, jolloin niillä ei päästä rahoittamaan terroritekoja. Jäädytys voidaan tehdä myös ulkomaisen viranomaisen pyynnöstä, mikäli keskusrikospoliisi katsoo pyynnön aiheelliseksi, tai jos henkilö on tuomittu rikoslain 34a luvun mukaisesta terrorismirikoksesta (ks. luku 3.1.1). Jäädytys ei vaikuta varojen omistukseen, mutta estää niiden kanavoimien terroristiseen toimintaan. (Rahanpesun selvittelykeskus 2014.)

4.2 Finanssivalvonnan edellytykset rahoitusyhtiön toiminnassa

Rahoitusyhtiöt ovat finanssivalvonnanalaisia laitoksia (Finanssivalvonta 2015b) ja niihin sovelletaan lakia rahanpesun ja terrorisminrahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä. Rahanpesulaki edellyttää finanssivalvonnan alaisilta yhtiöiltä useita asioita, jotka yhtiöiden tulee ottaa toiminnassaan huomioon. Valvonnan alaisena laitoksen rahoitusyhtiön on täytettävä seuraavat vaateet:

1. Rahoitusyhtiön tulee tuntea asiakkaansa ja sen on hankittava asiakkaistaan ja näiden toiminnasta riittävästi tietoja sekä päivittää jo olemassa olevat asiakkuudet lain mukaiselle tasolle.
2. Yhtiön tulee seurata toimintaansa ja arvioida rahanpesuun liittyvät riskit ja tuntea tehostetusti sellaisia asiakassuhteita, tuotteita ja palveluita, joihin liittyy tavallista suuremmat riskit.
3. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvien riskien hallitsemiseksi rahoitusyhtiön on kehitettävä riittävät menetelmät ottaen huomioon toiminnan luonteen ja laajuuden.
4. Asiakassuhteita on jatkuvasti seurattava riskiperusteiseen arvion pohjalta.
5. Rahoitusyhtiön on kyettävä näyttämään, että sen rahanpesun estämiseen luodut riskienhallinnalliset menetelmät ovat riittäviä. Mikäli yhtiö ei täytä velvollisuuksia, on se laiminlyönneistään rikosoikeudellisessa vastuussa.
6. Rahoitusyhtiön täytyy päivittää sisäiset prosessit ja ohjeistukset lain vaatimalle tasolle ja järjestää henkilöstölleen riittävästi koulutusta aiheeseen liittyen. (Finanssivalvonta 2009a.)

5 Henkilöstökoulutukset kohdeyrityksessä

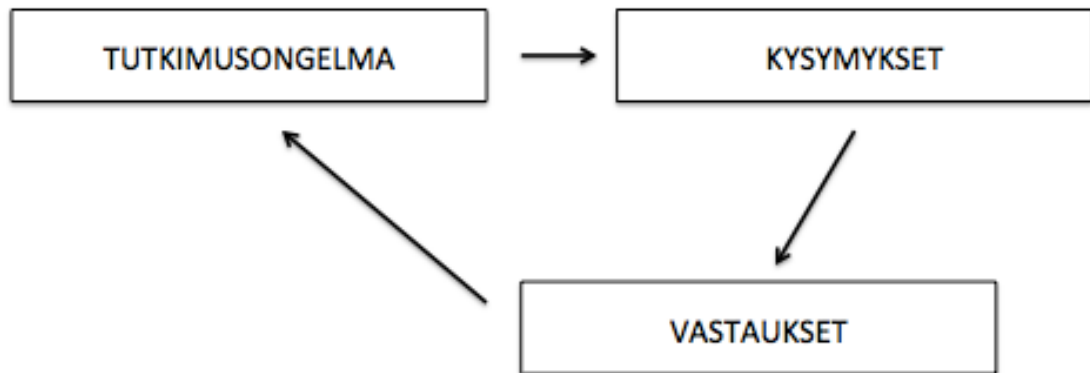
Opinnäytetyön tutkimuksen kohdeyritys on Suomessa toimiva rahoitusyhtiö. Koska tutkimukseen sisältyy jonkin verran sisäistä tietoa, ei kohdeyrityksen nimeä mainita tässä raportissa. Tuloksista on myös jätetty pois tiedot henkilöstön ja vastaajien lukumääristä, ettei kohdeyritystä voida näiden perusteella tunnistaa.

Tutkimus toteutettiin kaksivaiheisesti käyttäen hyväksi sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä. Ensimmäisessä vaiheessa järjestettiin ryhmähaastattelu kohdeyrityksen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyn parissa työskenteleville asiantuntijoille (ns. AML-asiantuntijat). Haastattelun avulla pyrittiin yhtäältä saamaan käsitys siitä, mitä koulutuksilla on tavoiteltu ja mihin niissä on panostettu sekä toisaalta kartoittamaan tarkemmin, mitä tietoa henkilöstötutkimuksella haluttiin saada, että se palvelisi kohdeyrityksen toimintaa myös jatkossa.

Haastattelusta saadun tiedon perusteella laadittiin henkilöstötutkimus, jonka pohjalta pyrittiin saamaan vastauksia tutkimuksen pääkysymyksiin. Henkilöstötutkimus toteutettiin verkkokyselynä kohdeyrityksen työntekijöille ja kutsu, sekä linkki kyselyyn lähetettiin koko henkilöstölle sähköpostilla. Tarkoituksena oli, että kohdeyritys voisi jatkossa käyttää samaa kyselyä arvioidessaan uusien koulutusten toimivuutta ja henkilöstön osaamisen kehitystä.

5.1 Tutkimuksen suunnittelu ja toteutus

Tutkimuksen suunnittelussa on ensisijaisesti otettava huomioon tutkimusongelma, joka pyritään muuttamaan kysymysten muotoon. Kysymysten kautta saatujen vastauksen tuli siis vastata alkuperäiseen tutkimusongelmaan (Kuvio 1). Koska tutkimuksen kohteena oli koko henkilöstö, tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä soveltui tähän tarkoitukseen parhaiten, sillä tavoitteena oli saada mahdollisimman hyvin yleistettäviä ja mitattavia tuloksia. Kvantitatiivisen tutkimuksen onnistumiseksi täytyy tutkittavan ilmiön kuitenkin olla riittävän täsmentynyt (Kananen 2008, 10), joten ennen varsinaista tutkimusta käytettiin ilmiön täsmentämiseksi apuna taustoittavaa kvalitatiivista tutkimusta, eli työ toteutettiin kaksivaiheisesti.

Kuvio 1 Tutkimuksen suunnittelu (Kananen 2008, 14)

Ensimmäisessä vaiheessa järjestettiin asiantuntijahaastattelu, jossa kaksi yrityksessä työskentelevää AML (Anti Money Laundering)-asiantuntijaa vastasi yhteensä 15:een varsinaista tutkimusta taustoittavaan kysymykseen (liite 2). Haastattelun tarkoituksena oli saada lisätietoa koulutusten taustoista, tavoitteista ja haasteista ja haastattelu antoikin arvokasta tietoa varsinaisen tutkimuksen suunnittelun tueksi. Taustahaastattelun avulla varmistuttiin siitä, että tutkimuksella saadaan vastauksia oikeanlaisiin kysymyksiin ja että kohdeyritys pystyy hyödyntämään tutkimusta myös tulevaisuudessa.

Varsinainen analysoitava aineisto kerättiin henkilöstötutkimuksen avulla. Tutkimus toteutettiin verkkokyselynä strukturoidulla kyselylomakkeella. Linkki lomakkeeseen (liite 3) lähetettiin saateviestin (liite 5) kera koko yrityksen henkilöstölle. Koska aihe on kohdeyrityksessä ajankohtainen ja työntekijöiltä saatava palaute tärkeää, haluttiin varmistua siitä, että mahdollisimman moni vastaa kyselyyn. Tästä syystä ennen varsinaisen saatekirjeen lähetystä kohdeyrityksen toimitusjohtaja lähetti koko henkilöstölle vielä erillisen pohjustavan viestin (liite 4), jossa kehoitettiin henkilöstöä vastaamaan tulevaan kyselyyn. Kysely oli avoinna yhteensä kaksi viikkoa ja viimeisenä päivänä lähetettiin vielä erillinen muistutusviesti kaikille henkilökunnan jäsenille.

Suuremman vastausprosentin saamiseksi vastanneiden kesken arvottiin elokuvalippuja kyselyn sulkeuduttua. Halukkaat arvontaan osallistujat saivat jättää kyselyn lopussa sähköpostiosoitteensa, joiden joukosta arvottiin palkinnon voittajat. Koska kysely oli anonyymi, sähköpostiosoitteet käsiteltiin omana tiedostonaan, eikä näitä yhdistetty muihin vastauksiin. Voittajille lähetettiin tieto voitosta erillisenä viestinä heti kyselyn sulkeuduttua.

5.1.1 Kysymysten suunnittelu taustahaastattelua varten

Haastattelukysymyksillä (Liite 2) haluttiin saada syvempää tietoa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien koulutuksien suunnittelun taustoista ja myös koko ilmiön vaikutuksesta rahoitusyhtiön toimintaan. Joukossa oli siis sekä varsinaisten tutkimuskysymysten suunnittelun taustaksi laadittuja kysymyksiä että ilmiötä syvemmin taustoittavia kysymyksiä.

Haastattelu laadittiin niin, että ensimmäiset kysymykset käsittelivät yleisellä tasolla viranomaismääräyksiä ja näiden vaikutuksesta henkilöstön kouluttamiseen. Haastattelun alkupuolella käytiin läpi myös koulutusten haasteita ja tavoitteita sekä ulkoista ilmettä ja sen tärkeyttä. Ulkoisen puolen tärkeyttä selvitettiin myöhemmin myös henkilöstötutkimuksessa. Haastattelun avulla haluttiin myös selvittää, miten ohjeistuksia ja koulutuksia räätälöidään eri tiimeille ja myös tämän teeman pohjalta luotiin tutkimuskysymyksiä, joilla pyrittiin selvittämään, kuinka henkilöstön jäsenet itse kokevat kohdentamisen onnistuneen.

Näistä teemoista siirryttiin palautteen antoon ja ilmoitusten tilastointiin. Henkilöstöltä saadun palautteen laatua oli mielenkiintoista selvittää yhtäältä siksi, että tiedetään, millaisia ennako-odotuksia toimeksiantajalla oli henkilökunnan näkemyksistä ja toisaalta siksi, että nähdään, vastaavatko nämä käsitykset todellisuutta. Ilmoituksiin liittyen haluttiin selvittää, millainen mielikuva asiantuntijoilla oli poikkeavaa liiketoimintaa koskevien ilmoitusten määrän muutoksesta koulutusten myötä ja myöhemmin henkilöstötutkimuksessa selvitettiin, kuinka paljon henkilöstö näitä käytännössä tekee.

Lopuksi keskusteltiin ns. lieveilmiöistä eli viranomaissääntelyn kautta muuhun toimintaan vaikuttavista hyödyistä ja haitoista. Tämän pohjalta saatiin esille paljon konkreettisia hyötyjä, joita ilmiöstä aiheutuu. Henkilöstötutkimuksessa päästiin tätä kautta testaamaan, näkeekö henkilöstö ilmiössä samankaltaisia hyötyjä. Yksi tärkeä teema oli myös aiheeseen liittyvä viestintä. Viestinnän taustojen selvittäminen oli tärkeää, sillä jo ennakkoon oli tiedossa, että viestintä on ollut toimeksiantajayritykselle yksi suurimmista kompastuskivistä. Henkilöstötutkimuksessa selvitettiin tämän pohjalta henkilökunnan näkemystä viestintäkysymykseen osalta. Haastattelussa kysyttiin vielä asiantuntijoiden omia toiveita ja odotuksia tulevalta tutkimukselta. Näin varmistuttiin siitä, että kaikki yrityksen näkökulmasta oleelliset asiat tulevat käsitellyiksi tutkimuksessa.

5.1.2 Työntekijöille järjestettävän koulutuksen taustat ja nykytila

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvään koulutukseen on kohdeyrityksessä kuluvana vuonna panostettu selvästi aiempaa enemmän. Syynä ovat ennen

kaikkea tiukentuneet viranomais määräykset, sillä rahoitusyhtiö on velvollinen pitämään huolta siitä, että henkilöstö osaa koulutuksissa käsitellyt asiat. Viranomaistasolla ei puutu koulutuksien sisältöön tai toteutukseen, mutta koska laki velvoittaa rahoitusyhtiön tuntemaan asiakkaansa, koulutusta ja ohjeistusta tulee järjestää siinä määrin, että työntekijät ymmärtävät vastuunsa. Koulutuksiin panostaminen on siis myös rahoitusyhtiön oma etu, sillä mitä paremmin henkilöstö ymmärtää aiheeseen liittyvät vaatimukset, sitä paremmin työntekijät pystyvät hoitamaan omat velvollisuutensa. (Asiantuntija 1. 18.10.2015.)

Tällä hetkellä rahoitusyhtiöllä on menossa kolmivaiheinen rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvä laajempi koulutuskokonaisuus, joka on pakollinen jokaiselle työntekijälle. Ensimmäinen vaihe on kaikille yhteinen ja siinä käydään läpi perusasiat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Seuraavissa vaiheissa koulutukset on räätälöity erikseen henkilö- ja yritysasiakkaita hoitaville henkilöille ja jokainen työntekijä osallistuu siihen koulutukseen, kumpi koskettaa omaa työtehtävää enemmän. Kaksi ensimmäistä koulutusta on toteutettu virtuaalisina materiaaleina, jotka sisältävät kerrontaa, näyteltyjä tilanteita, videoita ja tekstimuotoista tietoa. Koulutuksiin sisältyy myös loppukoe, joka täytyy läpäistä hyväksytysti. Kolmannessa vaiheessa työntekijät osallistuvat pienryhmissä esimerkkitilanteiden kautta etenevään keskusteluun. Tämän koulutuspaketin lisäksi järjestetään erilaisia pienempiä koulutuksia esimerkiksi audiomateriaaleina ja tiimipalaverissa.

5.1.3 Koulutusten tämänhetkiset haasteet ja tulevaisuuden tavoitteet

Koska kohdeyritys toimii toisen yhtiön alaisuudessa (tytäryhtiö), koulutuksissa saadaan hyödynnettyä paljon emoyhtiöltä tulevaa valmista materiaalia. Haasteena tässä on kuitenkin se, että sisältö ei aina täysin istu juuri tämän yhtiön päivittäisiin prosesseihin ja toimintatapoihin ja työntekijöiden voi olla vaikeaa peilata esimerkkejä omaan työhönsä. Myös meneillään oleva kolmivaiheinen koulutuskokonaisuus on saatu käyttöön emoyhtiöstä ja sisältö on pitkälti luotu emoyhtiön näkökulmasta. (Asiantuntija 1. 18.10.2015.)

Haasteita aiheuttaa myös se että, samalla kun ymmärrys ja osaaminen aiheesta kasvaa, kehittyvät myös rikollisten menetelmät pestä rahaa ja kohdentaa varoja terroristisiin tarkoituksiin. Tästä johtuen aiheen tiimoilta vaaditaan jatkuvasti kouluttautumista ja uuden oppimista. ”Maali” siis liikkuu ns. koko ajan edellä. (Asiantuntija 2. 18.10.2015.)

Tällä hetkellä koulutuksissa on keskitytty perusasioihin, sillä aihe on ollut työntekijöille uusi ja aluksi on ollut tärkeää varmistaa se, että henkilöstö ymmärtää, mistä on kyse. Jatkossa tavoitteena on aiheeseen liittyvän tiedon lisäksi keskittyä myös ihmisten asenteisiin. Kos-

ka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn liittyy paljon sääntöjä ja toimintatapoja, jotka hidastavat päivittäisiä prosesseja ja aiheuttavat lisätyötä henkilökunnalle, suhtautuvat ihmiset siihen helposti ylimääräisenä rasitteena. Ihmiset pitäisikin saada ymmärtämään, kuinka tärkeästä asiasta on kysymys ja miksi tästä aiheutuu tietynlaisia toimintatapoja. Kun henkilöstö ymmärtää, mistä on kysymys ja asennoituu asiaan oikein, muuttuu myös aiheeseen liittyvien ohjeiden ja toimintatapojen sisäistäminen automaattisesti tehokkaammaksi ja helpommaksi. (Asiantuntija 1. 18.10.2015.)

Oikean asennoitumisen saavuttamiseksi viestinnällä on suuri rooli ja tämä onkin ehdottomasti yksi suurimmista haasteista. Koska rahanpesun ehkäisyyn liittyvä toiminta on nousut näin suureen rooliin vasta hiljattain, vaatii paljon töitä ja ammattitaitoa, että henkilöstö saadaan suhtautumaan asiaan positiivisesti. Uusi asia, joka aiheuttaa lisätöitä ja muutoksia päivittäiseen tekemiseen, koetaan helposti negatiivisena asiana, vaikka kyseessä onkin tärkeä asia. Oikeanlaisella viestinnällä voitaisiin tukea henkilöstön ymmärrystä, mutta tällä hetkellä tähän ei ole resursseja. (Asiantuntija 1. 18.10.2015.)

Yhtenä tavoitteena on myös aiempaa nopeampi reagointi muutoksiin viranomaistason ohjeistuksissa. Lakimuutoksia ja ohjeistuksia seurataan aktiivisesti ja jatkossa näistä pyritään tiedottamaan ja suunnittelemaan uusia koulutuksia niin pian, kun asia on sillä tasolla, että siitä on mahdollista kommunikoida. Tarkoituksena onkin, että jatkossa henkilöstöä pystyttäisiin kouluttamaan jo ennen kuin esimerkiksi uusi lainsäädäntö on astunut voimaan. (Asiantuntija 1. 18.10.2015.)

5.1.4 Kyselylomakkeen laatiminen henkilöstötutkimusta varten

Kyselylomake (liite 3) suunniteltiin asiantuntijahaastattelun pohjalta. Haastattelun jälkeen tutkittava ilmiö oli riittävän täsmäntynyt ja tiedettiin, mitä tutkimuksella haluttiin selvittää. Kyselylomake jaettiin selkeyden vuoksi kuuteen eri aihealueeseen, joissa kaikissa oli muutamia ko. teemaan liittyviä kysymyksiä. Aihealueina olivat koulutukset, oma oppiminen, ohjeistukset, viestintä, asiakkaiden liiketoimista eteenpäin ilmoittaminen ja ilmiön vaikutukset. Lomakkeen viimeiset kysymykset olivat taustoittavia kysymyksiä, joiden avulla tuloksia voitiin jaotella eri ryhmiin (työtehtävät, asiakaskontaktit yms.).

Koulutuksia käsittelevässä osiossa työntekijät pääsivät arvioimaan järjestettyjen koulutuksen toimivuutta, ulkoasua ja toteutustapoja. Tähän osioon sisällytettiin myös asiantuntijahaastattelussa esiin tullut kysymys, mikä olisi työntekijöille mieluisin tapa vastaanottaa suurempien koulutuspakettien ulkopuolisia koulutuksia. Oma oppimista käsittelevässä

osiossa henkilöstö sai tuoda esille aihealueen oppimiseen liittyviä haasteita ja arvioida oman toimintansa tärkeyttä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyssä. Teemaan sisältyi myös testikysymys, jossa selvitettiin, ovatko työntekijät ymmärtäneet tärkeimmän velvollisuutensa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyssä. Testikysymyksessä olleista vastausvaihtoehdoista mikään ei kuitenkaan ollut automaattisesti väärä, sillä tästä ei haluttu tehdä selkeästi testiksi tunnistettavaa. Vastauksista tähän kysymykseen ei siis voida suoraan päätellä vastaajien osaamista, mutta se antoi kuitenkin tietoa siitä, mitä koulutuksissa jatkossa tulisi painottaa.

Koska kyselyssä haluttiin selvittää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä asioita laajemmin kuin pelkkien varsinaisten koulutuksien osalta, sisällytettiin kyselyyn myös palautteenanto ohjeistuksia ja viestintää koskien. Ohjeistukset ovat yrityksen intranetissä ja ohjeistuksia käsittelevässä osiossa kysyttiin työntekijöiden mielipidettä niiden selkeydestä ja toimivuudesta, sekä intranetin sopivuudesta ohjeistuksien arkistoksi. Mikäli vastaaja koki, ettei intranet ole oikea paikka ohjeille, oli tässä osiossa mahdollisuus ehdottaa vaihtoehtoisia paikkoja. Viestintään liittyvät kysymykset haluttiin ottaa mukaan kyselyyn siksi, että kohdeyrityksen asiantuntijat kokivat itse viestinnän suurimmaksi haasteeksi ja tästä oli tullut myös jonkin verran negatiivista palautetta työntekijöiltä.

Viidennessä osiossa selvitettiin, kuinka paljon työntekijät ovat havainneet poikkeavia liiketoimia ja ilmoittaneet näistä eteenpäin. Mikäli vastaaja oli havainnut poikkeavia liiketoimia, kysyttiin lisäksi, oliko hän ilmoittanut näistä eteenpäin ja milloin vastaaja oli viimeksi tehnyt ilmoituksen. Vertailun vuoksi selvitettiin myös, milloin vastaaja oli ensimmäisen kerran tehnyt ilmoituksen. Tätä kautta pystyttiin vertailemaan sitä, onko ilmoituksia alettu tehdä nimenomaan viimeisen vuoden sisällä järjestettyjen koulutusten myötä vai onko näitä tehty samoissa määrin jo aiemmin. Osiossa oli myös kyselyyn sisältyvä toinen testikysymys, jolla kokeiltiin vastaajien herkkyyttä puuttua havaitsemiinsa poikkeavuuksiin.

Asiantuntija 1 totesi haastattelututkimuksessa, että yksi tärkeimmistä tavoitteista olisi saada henkilöstö asennoitumaan aiheeseen niin, että se nähdään positiivisena asiana ja mahdollisuutena. Viimeisessä osiossa testattiinkin vastaajien asennoitumista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviin velvollisuuksiin. Kysymyksillä selvitettiin, kokeeko henkilöstö velvollisuudet hidastavana ja hankaloittavana vai nähdäänkö tässä esimerkiksi uusia uramahdollisuuksia.

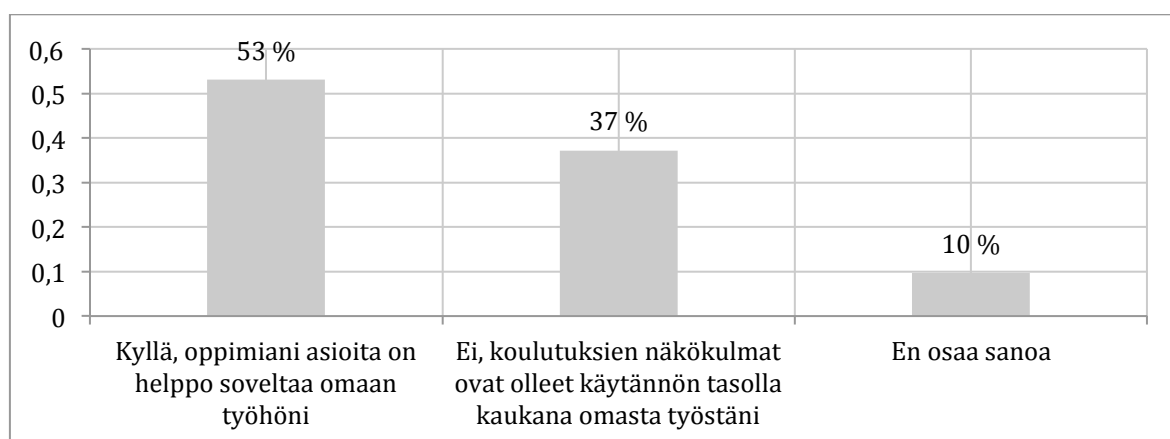
5.2 Tutkimuksen tulokset

Tulosten analysointi on selkeyden vuoksi jaettu samoihin teemoihin kuin henkilöstökyselyn kysymykset. Tuloksia havainnollistamaan on muutaman kysymyksen osalta otettu vastausprosentteja kuvaavia taulukoita ja kuvioita. Vastausten jakautuminen kaikkien tutkimuskysymysten osalta ovat raportissa liitetietona (liite 6).

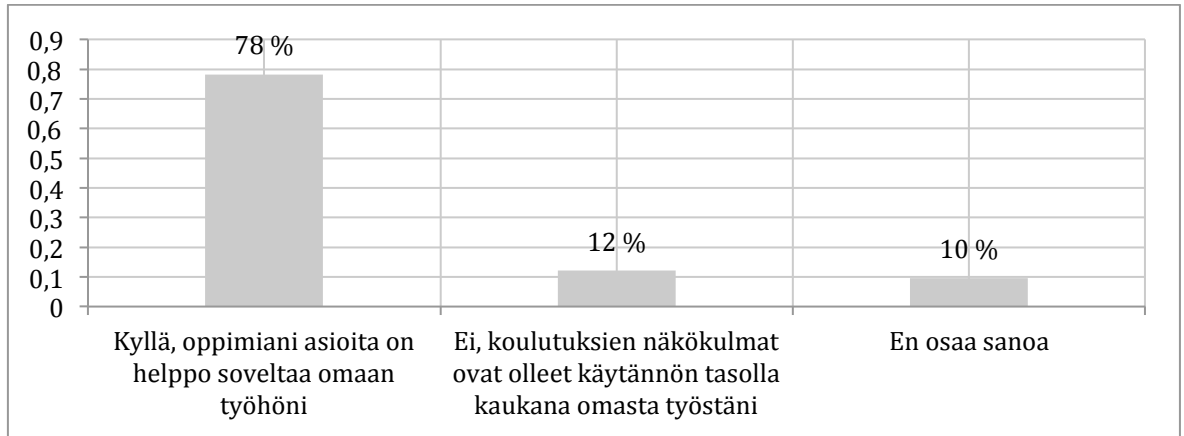
5.2.1 Koulutukset

Vastaajat olivat pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä saamansa koulutuksen määrään ja laatuun. 89 % vastaajista ilmoitti saaneensa sisällöllisesti riittävästi koulutusta ja 97 % oli opinut järjestetyn koulutuksen kautta uusia asioita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Suurin osa vastaajista (74 %) koki, että koulutusten suorittamiseen on pääsääntöisesti varattu tarpeeksi (sekä itse suorittamiseen, että lopulliseen määräpäivään, jolloin koulutuksen tulee olla suoritettuna), mutta noin joka kuudennelle vastaajalle suorituksen määräpäivä oli tullut vastaan liian pian.

Koulutusosiossa vastaajilta kysyttiin, kokevatko he, että koulutusten kautta opitut asiat ovat sovellettavissa siihen tehtävään, jossa henkilö työskentelee. Kuvioissa kaksi ja kolme näkyy vastausten jakautuminen kolmen moduulin koulutuspaketin ja kohdeyrityksen omien pienempien koulutusten välillä. 78 % vastaajista koki, että pienempien koulutusten kautta opitut asiat oli helppo soveltaa omaan työhön kun taas suurempien koulutusten osalta vastaava luku oli 53 %. Lähes puolet vastaajista siis koki suurempien koulutusten käytännön soveltamisen haastavana.

Kuvio 2 Kolmen moduulin koulutuspaketti

Kuvio 3 Lyhyemmät koulutukset

Emoyhtiöltä tulevissa isommissa koulutuspaketeissa näkökulmat ovat usein käytännön tasolla kaukana rahoitusyhtiön henkilöstön päivittäisestä työstä, joten näiden suora soveltaminen kohdeyrityksen toiminnassa voi olla haastavaa (Asiantuntija 1. 18.10.2015). Vastaajien kokemus koulutuksista vastasikin näin ollen melko hyvin ennako-odotuksia. Koska vastaajat kokivat pienempien koulutuksien selkeästi helpommin sovellettavina omaan työhönsä, olisi erityisesti näihin koulutuksiin hyvä panostaa jatkossa.

Vaikka lyhyet koulutukset koettiin selkeästi helpommin käytännön työhön sovellettavina, jakautuivat vastaukset siitä, mistä lähteistä henkilöstö oli oppinut eniten asioita aihepiiriin liittyen, melko tasaisesti sekä pidemmän kolmen moduulin koulutuksen että pienempien koulutusten välille. 48 % vastaajista koki oppineensa eniten pidemmästä koulutuspaketistä ja 46 % lyhyemmistä koulutuksista. Pidempien koulutusten kautta henkilöstö on opiskellut aihepiiriin perustietoa ja muuta ns. ylätasoa tietoa kun taas lyhyemmissä koulutuksissa paneudutaan aiheeseen enemmän rahoitusyhtiön näkökulmasta. Vastausten jakautumisessa voidaankin nähdä tulkintaero vastaajien välillä; osa kokee perustietojen opettaneen enemmän ja osa taas tarkemman ja yksityiskohtaisemman opastuksen. Vastauksista kuitenkin näkee selkeästi sen, että nimenomaan henkilöstölle järjestettävä koulutus on se väylä, jonka kautta asiat opitaan, sillä vain 5 % vastaajista koki, että he ovat oppineet eniten itseopiskelun kautta.

Kolmen moduulin koulutuksissa on käytetty paljon erilaisia havainnollistavia kuvia, piirroksia, ääniä ja videoita. Vastaajista 73 % oli sitä mieltä, että tällaiset visuaaliset elementit auttavat asian sisäistämässä ja suurin osa muista vastaajista oli sitä mieltä, että visuaalisuus tekee koulutusten suorittamisesta mukavampaa, vaikka ei heidän kohdallaan vaikuta itse asian oppimiseen. Ainoastaan 3 % vastaajista koki visuaalisuuden liiallisena ja oppimisen kannalta häiritsevänä tekijänä. Koska suurien koulutusten visuaalisuus koettiin positiivisena, olisi myös pienempien koulutusten ulkoasuun hyvä panostaa enemmän.

Etenkin PowerPointilla toteutetuissa yms. yksin suoritettavissa koulutuksissa itse koulutusmateriaali on se väline, jonka kautta asia opiskellaan ja muistetaan, joten materiaalin havainnollistaminen esimerkiksi kuvin ja piirroksin auttaisi varmasti sisäistämään opeteltavan asian paremmin.

Tulevien koulutusten suunnittelua varten haluttiin selvittää myös henkilöstön toiveita koulutusten järjestystavoista. Taulukossa 3 on esitettyä vastaajien toiveet pienempien koulutusten järjestämistavoista prosentuaalisesti jaoteltuna. Selkeä enemmistö toivoi ryhmäkoulutuksia, eli joko tiimipalaverissa järjestettävää koulutusta tai muuta ryhmäkeskustelua. Osassa jo järjestetyistä koulutuksista on ollut osana pienryhmäkeskusteluja, joissa ryhmät on koottu eri tiimien jäsenistä. Tämä kasvattaa työntekijöiden osaamista, sillä kun mukaan saadaan näkökulmia toisenlaisesta työstä opitaan aiheesta laajemmin (Asiantuntija 2. 18.10.2015). Vastaajista moni toivoikin myös tuleviin keskusteluihin mukaan ihmisiä eri tiimeistä. Myös ”muu, mikä”-vaihtoehdon valinneet vastaajat olivat esittäneet toiveita, että järjestettäisiin keskusteluja, joissa olisi mukana sekä oman että muiden tiimien työntekijöitä.

Taulukko 3 Vastaajien toiveet pienempien koulutuksien toteustavoista

Millä tavoin mieluiten suoritettaisiin pienempiä koulutuksia (suurien koulutuspakettien ulkopuolella)?:

Tiimipalaverissa järjestettävä koulutus	33%
Keskustelu pienemmissä ryhmissä oman tiimin jäsenten kesken	22%
Keskustelu pienemmissä ryhmissä eri tiimien jäsenten kesken	28%
Lync-koulutus	13%
PowerPoint-koulutus	3%
Jokin muu, mikä	1%

5.2.2 Oma oppiminen

Oman oppimisen osiossa vastaajilta kysyttiin, mitkä asiat he kokevat vaikeimpina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen liittyvissä asioissa. Kysymykseen oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja. Yli puolet vastaajista koki haasteellisena ohjeistuksien käytännön soveltamisen omaan työhönsä. Tulevia koulutuksia olisikin hyvä suunnitella niin, että koulutuksissa käytäisiin läpi todellisia tai keksittyjä esimerkkejä käytännönläheisesti jokaisen tiimin omasta näkökulmasta ja koulutuksiin osallistujat voisivat ehdottaa toimintamalleja näihin tilanteisiin.

Kysymyksessä oli valittavissa myös avoin vaihtoehto, johon vastaajat saivat kirjoittaa vapaasti omia kommenttejaan. Myös avoimissa vastauksissa kaivattiin konkreettisia esi-

merkkejä erilaisista käytännön tilanteista. Avointen vastausten kautta nousi esiin myös toive ohjeista siihen, miten asiakkaalle kerrotaan, miksi heiltä kysytään lisätietoja. Tämä onkin asia, joka varmasti tuottaa haasteita etenkin asiakaspalvelutiimeissä, sillä kun ohjeistukset velvoittavat henkilöstöä kysymään entistä enemmän lisätietoja asiakkaalta, voi tätä olla vaikeaa perustella asiakkaalle, kun aihe on työntekijöillekin vielä uusi ja vieras. Asiakkaiden kanssa kommunikointia olisi siis hyvä jatkossa harjoitella enemmän ja tarkentaa ohjeistuksia tämän osalta.

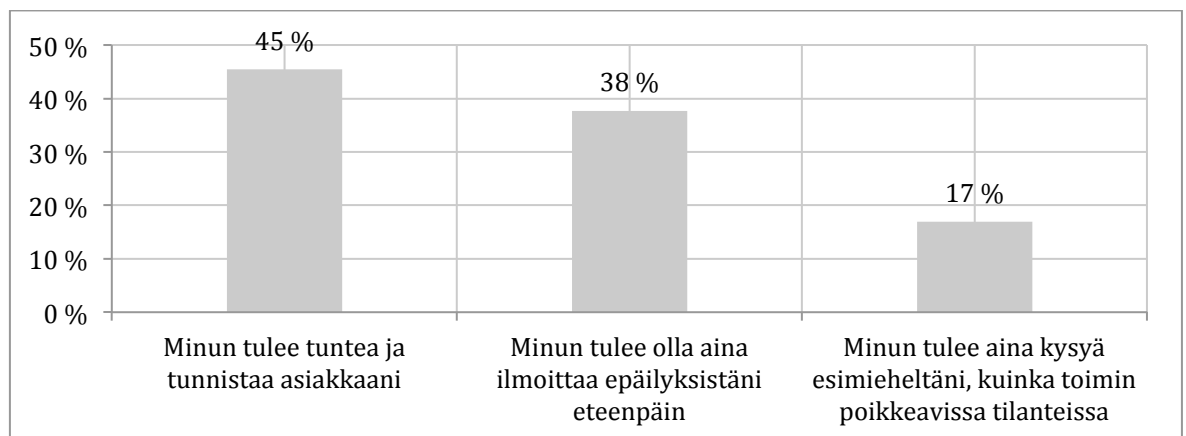
Vastaajat pitivät omaa toimintaansa tärkeässä roolissa sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyssä rahoitusyhtiössä että laajemmin rikollisuuden ehkäisyssä. Vastaajista 61 % koki, että heidän oma toimintansa on tärkeässä roolissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyssä rahoitusyhtiössä ja 33 % näki kyllä oman toimintansa merkityksellisenä, mutta heidän oli vaikea keksiä omasta työstään käytännön tilannetta, jossa voisivat vaikuttaa asiaan. Koulutuksien saattaminen käytännön tasolle ja esimerkkitalanteiden keksiminen eri tiimien käytännön työstä on siis tärkeää myös siksi, että henkilöstö ymmärtäisi entistä paremmin oman toimintansa merkityksen ja vastuunsa. Koulutuksissa olisi jatkossakin hyvä painottaa myös sitä, että vastuu on jokaisella työntekijällä, sillä 5 % kaikista vastaajista koki yhä työskentelevänsä sellaisessa tehtävässä, etteivät nämä asiat kosketa omaa työtä. Koulutuksissa on hyvä vielä tuoda tätä esille, vaikka vain pieni osa vastaajista valitsi tämän vaihtoehdon, sillä tämän vastauksen pitäisi olla jokaiselle työntekijälle itsestään selvä poissuljettu vaihtoehto.

74 % vastaajista uskoi, että voi omalla toiminnallaan laajemmin ehkäistä rahanpesua ja terrorismin rahoitusta ja tätä kautta jopa vähentää rikollisuutta. Asiantuntija 1 toi haastattelussa esille, että vaikka viranomaisvaatimukset aiheuttavat paljon lisätyötä, ne tuovat paljon myös positiivisia vaikutuksia. Yhtenä näistä hän mainitsi sen, että aiheen tiimoilta hän on ensimmäistä kertaa rahoitusyhtiössä työskennellessään kokenut, että voi todella vaikuttaa ja ns. parantaa maailmaa. Tämä asenne pitäisi saada koulutusten kautta iskostetua myös henkilöstöön. Vastausten perusteella voidaankin todeta, että koulutus on tältä osin onnistunut melko hyvin ja suurin osa henkilöstöstä ymmärtää, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä toimintamalleilla ja tietoisuuden kasvattamisella on myös laajemmat vaikutukset.

Vastaajista 66 % ilmoitti, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvät näkökulmat ovat heillä mielessä päivittäistä työtä tehdessään. On tärkeää, että työntekijät miettivät päivittäisiä prosesseja tästä näkökulmasta ja ottavat nämä asiat huomioon kaikessa toiminnassaan. Koska aihe on henkilöstölle vielä melko uusi, korostuu tässä viestinnän merkitys. Koulutuksien lisäksi tarvitaan oikeanlaista ja kannustavaa viestintää, jolla saa-

daan henkilöstö sisäistämään, kuinka tärkeästä asiasta on kysymys ja ajattelemaan kaikkia päivittäisiä prosesseja tästä näkökulmasta.

Oman oppimisen osioon sisällytettiin myös kysymys, jolla kartoitettiin, minkä asian vastaajat kokevat tärkeimmäksi velvollisuudekseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyssä. Kysymyksessä haettiin vastausvaihtoehtoa tuntemisesta ja tunnistamisesta, sillä koulutuksissa on painotettu henkilöstön tärkeimpänä velvollisuutena juuri asiakkaan tuntemista ja tunnistamista ja myös asiantuntijat nimesivät yksiselitteisesti asiakkaan tuntemisprosessin sisäistämisen koulutusten keskeisemmäksi tavoitteeksi. Vastauksissa oli paljon hajontaa eri vaihtoehtojen välillä ja vain 45 % valitsi tämän vaihtoehdon (Kuvio 4). Toisaalta myös poikkeavista havainnoista eteenpäin ilmoittaminen on tärkeää, eikä kysymyksessä voida näin ollen suoraan määritellä oikeaa ja väärää vastausta. Tuntemis- ja tunnistamiskäsitteiden tärkeyttä tulisi kuitenkin vielä painottaa tulevaisuudessa koulutuksissa.

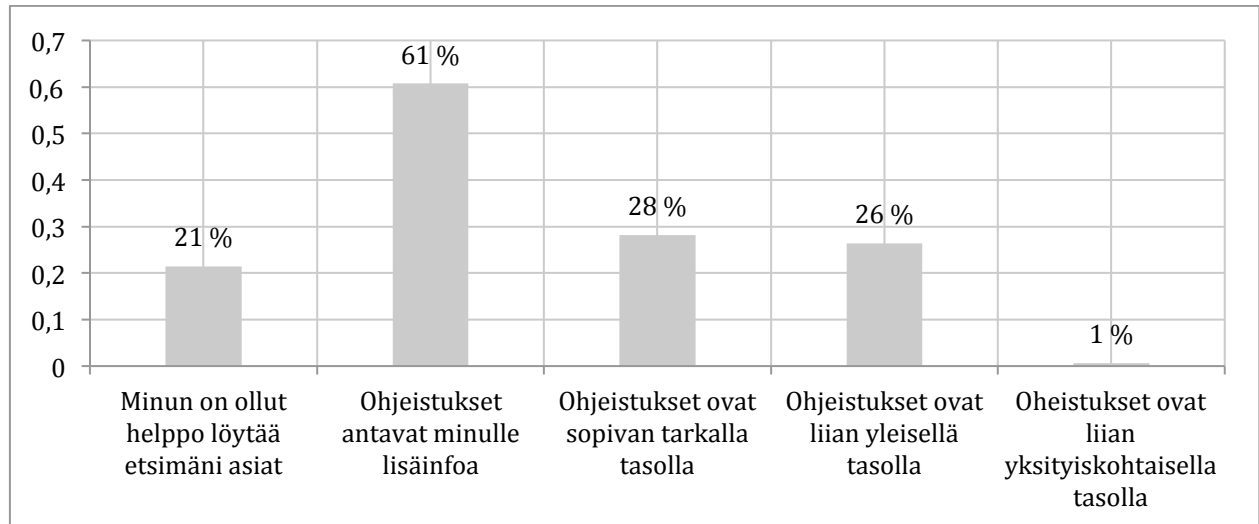
Kuvio 4 Vastausprosentit testikysymykseen 1

5.2.3 Ohjeistukset

Kohdeyrityksen intranettiin on koottu paljon tietoa ja ohjeita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Kyselyyn vastanneista 79 % oli käynyt lukemassa näitä ohjeistuksia. Ohjeiden sijaintiin ja sisältöön liittyvät kysymykset näkyivät ainoastaan niille vastaajille, jotka ilmoittivat käyneensä lukemassa ohjeita. Näin varmistuttiin siitä, etteivät vastaajat arvioi ohjeistuksia tutustumatta niihin.

Kuviossa viisi on jaoteltu vastaukset kysymykseen ” Valitse seuraavista vaihtoehdoista ne, jotka kuvaavat mielestäsi Intranetin ohjeita”. Kysymykseen oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Vastaajista suuri osa koki, että intranetin ohjeistukset antavat heille lisäinfoa aiheesta. Kuitenkin vain 21 % oli löytänyt etsimänsä asiat helposti, mikä voi johtua siitä, että intranet on koko organisaatio yhteisessä käytössä ja siellä on näin ollen pal-

jon tietoa. Oikean tiedon hakeminen ja löytäminen voi siis olla haasteellista. Yhteisellä palvelimella olevat ohjeet voivat myös haetusta tiedosta riippuen olla joko liian yksityiskohtaisia tai liian yleisellä tasolla, sillä on vaikeaa laatia ohjeistuksia, jotka sopisivat jokaiseen työtehtävään.

Kuvio 5 Vastaajien näkemys intranetin ohjeista

Vaikka vain noin joka viides vastaaja oli löytänyt intranetistä etsimänsä helposti, oli kuitenkin suurin osa (85 %) sitä mieltä, että intranet on sopiva paikka ohjeistuksille. Niillä vastaajilla, joiden mielestä intranet ei ollut sopiva paikka ohjeistuksille, oli mahdollisuus esittää avoimena vastauksena jokin muu vaihtoehto paikasta. Avoimissa vastauksissa korostui niin ikään intranetin laajuuteen liittyvä haaste, sillä etsimäänsä on vaikea löytää niin suuresta tietomäärästä. Vastaajat toivoivatkin sähköpostilinkkejä tärkeimpiin materiaaleihin ja intranetin lisäksi myös esimerkiksi tiimeissä työntekijöille jaettavia ns. täsmäohjeita. Ohjeistuksia voitaisiin jatkossa kehittää niin, että tärkeimmät ohjeistukset koottaisiin omalle sivulleen lyhyiksi tietoisuuksiksi, joiden kautta pääsisi tutustumaan aiheeseen laajemmin.

Vastaajista 28 % oli sitä mieltä, että intranetin ohjeistukset ovat sopivan tarkalla tasolla, mutta lähes yhtä moni oli sitä mieltä, että nämä ovat liian yleisellä tasolla. Liian yksityiskohtaisena ohjeistuksia ei pitänyt lähes kukaan. (Kuvio 5). Ohjeistukset ovat selkeästi enemmänkin liian yleisiä kuin liian yksityiskohtaisia ja kuitenkin oikeiden ohjeistusten löytäminen kaiken tiedon joukosta koettiin melko haastavaksi. Tästä voidaan tulkita, ettei Intranet ole oikea paikka laajemmille ohjeistuksille, sillä jos tietomäärä täällä lisääntyisi entisestään, olisi ohjeiden hakeminen entistä hankalampaa. Kovin yksityiskohtaiset ja tiimien sisäiset ohjeistukset voitaisiin sen sijaan jakaa jokaisen tiimin sisällä muiden lähteiden kautta ja intranetin ohjeiden kohdalla keskittyä ohjeiden järjestämiseen ja luettavuus-

teen. Tämä olisi hyvä ratkaisu myös siksi, että tiimikohtaisten ohjeiden päivitys tiimien sisällä olisi helpompaa.

5.2.4 Viestintä

Ennako-oletuksena oli, että viestintään ollaan tyytymättömiä, sillä viestintään ei ole voitu käyttää tarvittavia resursseja ja näin suuren ja vaikuttavan kokonaisuuden kanssa onnistuneella viestinnällä on suuri merkitys ihmisten ymmärrykseen ja asennoitumiseen. (Asiantuntija 1. 18.10.2015.) Ennako-odotuksista poiketen viestintään oltiin kuitenkin pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä. 73 % vastaajista oli sitä mieltä, että aiheeseen liittyvä viestintä on ollut selkeää, ja 85 % koki, että viestintä on tukenut heidän ymmärrystään siitä, miksi koulutuksiin tulee osallistua. Neljä viidestä vastaajasta koki myös, että heidän esimiehensä viestintä aiheeseen liittyen on ollut kannustavaa. Vaikka viestinnän suhteen onkin ollut haasteita jopa siinä määrin, että haastatellut asiantuntijat kuvailivat viestintää kokonaisuudessaan sekamelskaksi, ei tämä ole juurikaan välittynyt henkilöstötasolle.

Asiantuntijoiden kuvailema ”viestintäsekamelska” on erityisesti koskenut esimiehiä, sillä viestintä siitä, mitä pitää tehdä, seurata ja raportoida, on kulkenut ensin esimiehelle ja eteenpäin työntekijöille heidän kauttaan (Asiantuntija 2. 18.10.2015). Viestinnän oletettiin siis aiheuttaneen hämmennystä juuri esimiestasolla. Suurin osa niistä vastaajista, jotka eivät kokeneet viestintää selkeänä, työskentelivätkin nimenomaan esimiesasemassa, joten tältä osin tulokset vastasivat odotuksia. Tulosten perusteella esimiehet ovat kuitenkin sekavuudesta huolimatta onnistuneet kääntämään henkilöstölle välittyvän viestinnän selkeäksi ja kannustavaksi.

Vaikka vastaajat olivatkin tyytyväisiä viestintään, ovat lisäresurssit varmasti tästä huolimatta tarpeellisia. Kun kyseessä on suuri kokonaisuus, joka vaikuttaa jokaiseen työntekijään, on viestinnällä suuri rooli myös koulutusten onnistumisessa. Oppimista pitäisi pystyä massaviestinnän lisäksi tukemaan myös suullisella viestinnällä ja keskustelulla ja myös tähän tarvitaan lisää resursseja ja keskittymistä (Asiantuntija 2. 18.10.2015).

5.2.5 Asiakkaiden liiketoimista eteenpäin ilmoittaminen

Vastaajista 23 % oli havainnut asiakkaiden tekemissä liiketoimissa poikkeavuuksia ja näistä vastaajista 96 % oli ilmoittanut havainnoistaan eteenpäin. Vaikka prosentti on suuri, on jokainen ilmoittamaton havainto kuitenkin liikaa ja koulutuksissa olisikin hyvä painottaa, että havainnoista on aina ilmoitettava eteenpäin. Mikä tahansa ilmoitus voi olla ratkaisevassa osassa rikoksen paljastumisessa, joten pieneltäkin tuntuvat asiat on syytä raportoida.

Hieman alle puolet ilmoituksia tehneistä oli tehnyt ensimmäisen ilmoituksensa yli vuosi sitten, eli yli puolet vastaajista ovat tehneet ilmoituksen ensimmäistä kertaa kuluvan vuoden aikana. Yksittäisiä ilmoituksen tehneitä henkilöitä on siis tuplamäärä vuoden takaiseen verrattuna, eli lisääntyneen koulutuksen voidaan päätellä jonkin verran vaikuttaneen ilmoitusten määrään. Taulukossa 4 näkyy vastaajien edellisestä ilmoituksesta kulunut aika. Suuri osa ilmoituksista on tehty alle kuukauden sisällä, mutta mukana on myös viimeksi yli vuosi sitten ilmoituksen tehneitä henkilöitä. Todennäköisesti osa henkilöstöstä, esim. erilaisten monitorointitiimien työntekijät, tekevät ilmoituksia tiheämmin ja osa havaitsee poikkeamia satunnaisesti.

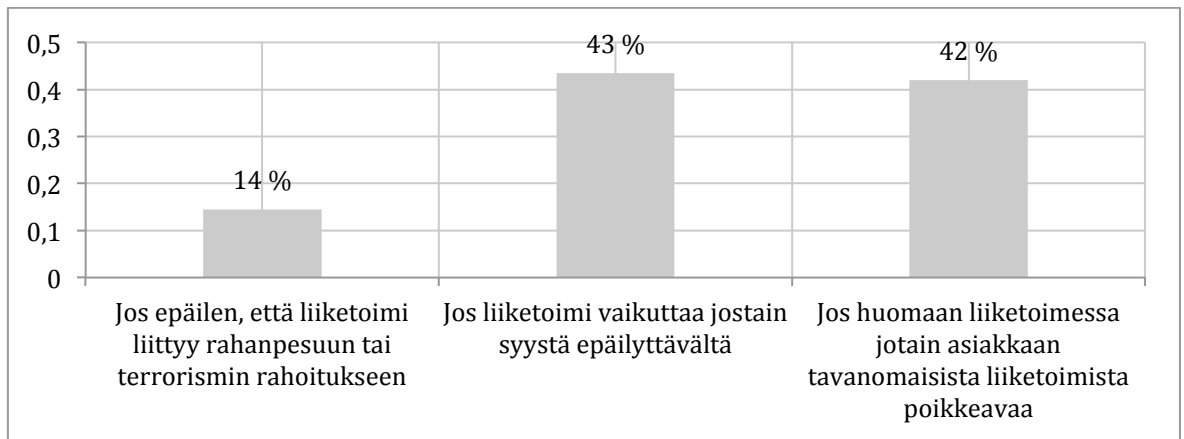
Taulukko 4 Vastaajien edellinen ilmoitus asiakkaan poikkeavista liiketoimista

Kuinka pitkä aika on siitä, kun viimeksi teit ilmoituksen (joko omalle esimiehelle tai suoraan eteenpäin)

Kuukausi tai alle	45%
Puoli vuotta tai alle	24%
Vuosi tai alle	10%
Yli vuosi sitten	20%

Toisella testikysymyksellä selvitettiin henkilöstön herkkyyttä ilmoituksen tekoon. Testikysymys esitettiin kaikille vastaajille riippumatta siitä, olivatko he aiemmin tehneet ilmoitusta. Koulutuksissa ja ohjeistuksissa on painotettu, että ilmoitettaessa asiakkaan liiketoimista niiden ei tarvitse olla epäilyttäviä tai rahanpesuun viittaavia, vaan riittää, että liiketoimi on jollain lailla tavanomaisesta poikkeava ja kiinnittää huomion. Kuten jo ensimmäisen testikysymyksen kohdalla todettiin, on tuntemisen ja tunnistamisen ohella asioiden esiin nostaminen ja näistä raportointi erityisen tärkeää. Siksi on tärkeää myös se, että kynnys ilmoituksen tekemiseen on mahdollisimman matala.

Vastausten perusteella aiheeseen on syytä paneutua vielä paljon tulevissa koulutuksissa. Alle puolet vastaajista tekisi ilmoituksen jo sen perusteella, että huomaavat asiakkaan liiketoimissa jotain tavanomaisesta poikkeavaa. Suurempi osa tekisi ilmoituksen vasta siinä vaiheessa, jos liiketoimi jostain syystä vaikuttaisi epäilyttävältä, ja 14 % vasta siinä vaiheessa, jos he epäilisivät liiketoimen liittyvän nimenomaan rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen (kuvio 6). Kynnys puuttua asioihin ja tuoda omia havaintoja rohkeammin esille onkin ehdottomasti yksi tärkeimmistä näkökulmista tulevia koulutuksia suunniteltaessa.

Kuvio 6 Vastausprosentit testikysymykseen 2

5.2.6 Ilmiön vaikutukset

Viimeisessä varsinaisessa aihealueessa haluttiin selvittää henkilöstön asennoitumista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn liittyviin velvollisuuksiin. Vastaajia pyydettiin arvioimaan viittä eri väittämää sen pohjalta, ovatko he samaa vai eri mieltä. Vastusten perusteella henkilöstö suhtautuu aiheeseen melko positiivisesti, sillä 82 % vastaajista oli sitä mieltä, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn liittyvät velvollisuudet auttavat ymmärtämään paremmin asiakkaan liiketoimintaa. Lisäksi 93 % koki, että nämä velvollisuudet lisäävät työntekijöiden ammattitaitoa.

Velvollisuudet koettiin toisaalta myös hidasteena. 67 % vastaajista oli sitä mieltä, että nämä hidastavat normaalia päivittäistä työtä. Tämä on varmasti totta, sillä tuntemis- ja tunnistamisvelvoitteista aiheutuu etenkin asiakaspalvelutilanteissa uusia ylimääräisiä prosesseja, jotka etenkin alkuun voivat tuntua hidastavilta. Tämä kuitenkin varmasti tasoittuu, kun nämä prosessit omaksutaan paremmin ja niihin opitaan suhtautumaan normaalina osana päivittäistä työtä. Vastaajista 30 % oli sitä mieltä, että velvoitteet tekevät asiakkaan palvelemisesta hankalaa ja todennäköisesti myös tämä muuttuu työntekijöille helpommaksi, kun aikaa on kulunut ja uusiin tapoihin totuttu. Helpotusta tuo todennäköisesti myös viestintään mahdollisesti saatavat lisäresurssit, sillä tällöin saataisiin tuotettua enemmän positiivista, kannustavaa ja asenteisiin vaikuttavaa viestintää.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisy on suuri kokonaisuus ja aihealue synnyttää rahoitusyhtiöön myös kokonaan uusia työtehtäviä ja uramahdollisuuksia (Asiantuntija 1. 18.10.2015). Kuitenkin vain alle puolet koki, että aiheeseen liittyvät velvollisuudet luovat uusia mielenkiintoisia uramahdollisuuksia. Suurempi osa vastaajista valitsi kuitenkin ”en osaa sanoa”-vaihtoehdon kuin ”ei”-vaihtoehdon, eli aiheen synnyttämiä uramahdollisuuksia ei ehkä vielä osata nähdä selkeästi, sillä kokonaisuus on vasta muotoutu-

massa. Toisaalta myös kysymyksessä ollut sana ”mielenkiintoisia” voi vaikuttaa vastaajiin, sillä kaikki eivät tietenkään koe aihealueeseen liittyviä työpaikkoja mielenkiintoisina.

5.2.7 Taustakysymykset

Kyselyssä oli yhteensä kolme taustakysymystä, joiden avulla saatiin käsitys siitä, millaisissa työtehtävissä vastaajat työskentelevät ja ovatko he työssään yhteydessä asiakkaisiin. Lisäksi kysyttiin vastaajaan asemaa (toimihenkilö, asiantuntija tai esimies), jotta pystyttiin vertaamaan otosta koko perusjoukkoon eli kohdeyrityksen henkilöstöön. Taulukossa viisi näkyy vastaajien aseman jakauma sekä otoksessa että perusjoukossa. Tuloksia voidaan siis soveltaa melko hyvin koko perusjoukkoon. Muiden taustakysymysten osalta vastaavaa tilastoa ei ole saatavissa.

Taulukko 5 Otos ja populaatio (Kohdeyrityksen sisäiset henkilöstölähteet)

	Otos	Populaatio
Toimihenkilöitä	54 %	61 %
Asiantuntijoita	33 %	26 %
Esimiehiä	13 %	13 %

Henkilöstöstä suurin osa (69 %) työskenteli lähinnä yritysasiakkaiden parissa ja 19 % yhtä paljon sekä yritys- että henkilöasiakkaiden parissa. Vain 12 % työskenteli pääsääntöisesti henkilöasiakkaiden parissa. Vaikka tarkkaa tilastoa koko perusjoukosta ei ole saatavilla, ovat jakaumat samansuuntaisia, sillä suuri osa rahoitusyhtiön tuotteista on suunnattu juuri yrityksille ja vain pieni osuus henkilöstöstä on tekemisissä ainoastaan henkilöasiakkaiden kanssa.

Vertailun mahdollistamiseksi kysyttiin myös, ovatko vastaajat asiakaskontaktissa välillisesti, suoraan vai ei ollenkaan. Kohdeyrityksessä on asiakaspalvelu- ja myyntitiimien lisäksi myös ns. Back Office -tiimejä, joissa käsitellään esimerkiksi suoritusten kirjauksia, eikä näissä tiimeissä olla välttämättä lainkaan yhteydessä asiakkaisiin. 56 % kaikista vastaajista oli yhteydessä asiakkaisiin välillisesti (puhelin/sähköposti) ja 15 % myös suoraan esimerkiksi asiakastapaamisten muodossa. Loput 29 % työskentelivät Back Office – tiimeissä.

Vastaajaryhmien välillä näkyi jonkin verran eroavaisuuksia tiettyjen kysymysten kohdalla. Esimerkiksi suorassa asiakaskontaktissa olevista vastaajista 28 % oli havainnut poikkeavia liiketoimia, kun vastaava luku molemmissa muissa vastaajaryhmissä oli 22 %. Tässä korostuu juuri asiakkaan tuntemisen tärkeys, sillä suorassa asiakaskontaktissa olevat henkilöt ovat suurimmaksi osaksi myyntitiimien henkilöstöä, joilla on omat nimetyt

asiakkaat, joiden liiketoiminta on heille tuttua. Tällöin myös mahdollisia poikkeavuuksia on helpompi havaita. Myös ilmoituskynnys oli matalampi suorassa asiakaskontaktissa olevien vastaajien joukossa, sillä 47 % näistä vastaajista oli sisäistänyt, että ilmoitus täytyy tehdä, jos asiakkaan toimissa havaitsee mitä tahansa poikkeavaa (ei ainoastaan epäilyttävissä tilanteissa), kun muiden vastaajien osalta luku oli 42 %.

6 Yhteenveto

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä ongelmakohtia rahoitusyhtiössä järjestettäväsä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn liittyvässä koulutuksessa tällä hetkellä on, ja tämän pohjalta etsiä keinoja, joilla koulutuksia voidaan jatkossa parantaa. Toiveena oli, että tutkimus antaisi niin konkreettista tietoa, että tämän pohjalta saataisiin luotua selkeä lista asioista, joita tulevilla koulutuksilla tulisi parantaa.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvä tietoisuuden kasvattaminen ja henkilöstön koulutus ovat henkilöstölle vielä melko uusia asioita ja koulutuksia on tullut paljon ja nopealla tahdilla. Tämä aiheuttaa helposti jonkinlaista vastarintaa, sillä aihe on tällä hetkellä hyvin keskeinen ja tuo muutoksia ja uusia vaatimuksia henkilöstön päivittäiseen työhön. Tämä on ongelmallista koulutusten kannalta, sillä jotta koulutuksista saataisiin mahdollisimman tehokkaita, tulisi henkilöstö saada asennoitumaan aihealueeseen positiivisena mahdollisuutena eikä ylimääräisenä rasitteena. (Asiantuntija 1. 18.10.2015). Oikeanlainen viestintä olisi tässä avainasemassa ja koska resursseja tähän ei ole ollut tarpeeksi, oli ennako-oletuksena, että suurin ongelmakohta on juuri viestinnässä.

Vastausten perusteella viestintään oltiin odotettua tyytyväisempiä, mutta rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvät velvollisuudet koettiin kuitenkin hidastavana ja hankaloittavana: 67 % vastaajista oli sitä mieltä, että päivittäinen työ on hitaampaa ja 30 % koki, että asiakkaan palveleminen on hankalampaa. Jotta henkilöstön asennoitumista saataisiin käännettyä pois tästä ajattelusta, tarvitaan vielä paljon koulutuksia tukevaa viestintää. Vaikka viestintään siis oltiin etenkin toimihenkilötasolla yllättävän tyytyväisiä, voidaan tätä kuitenkin pitää vielä tällä hetkellä yhtenä ongelmakohtana.

Toinen ongelmakohta liittyy koulutuksien käytännön sovellettavuuteen. Etenkin suurempien, emoyhtiöltä suoraan tulevien, koulutusten käytännön soveltamisen omaan työhön koki hankalaksi lähes puolet vastaajista. Ohjeistusten käytännön soveltaminen omaan työhön oli myös eniten vastauksia kerännyt vaihtoehto kysymykseen, mitkä asiat vastaaja kokee vaikeimpina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen liittyvissä asioissa. Koulutukset koetaan siis vaikeana soveltaa käytäntöön ja tämä on selkeästi tämän hetkisten koulutusten suurimpia ongelmakohtia.

Koulutuksien voidaan kokonaisuudessaan tulkita onnistuneen melko hyvin, sillä nopeasta tahdista huolimatta henkilöstö koki saaneensa sisällöllisesti riittävästi koulutusta ja oppineensa näiden kautta uusia asioita. Koulutuksille varattuun aikaan ja näiden visuaaliseen toteutukseen oltiin myös pääasiassa tyytyväisiä. Vastaajat ymmärsivät oman toimintansa

merkityksen ja suurimmalla osalla aiheeseen liittyvät näkökulmat olivat mielessä heidän tehdessään normaalia päivittäistä työtään. Aihe nähtiin myös ammattitaitoa kasvattavana ja suurin osa henkilöstöstä koki, että aihealueen mukanaan tuomat velvollisuudet auttavat paremmin ymmärtämään asiakkaan liiketoimintaa, eli velvollisuudet nähtiin myös positiivisina.

Vastausten avulla saatiin melko hyvin poimittuja asioita, joihin olisi jatkossa hyvä kiinnittää huomiota ja näiden pohjalta saatiin laadittua kohdeyrityksen toivoma lista asioista, joita tulisi parantaa. Tehtyjen analyysien pohjalta laadittiin seuraavanlainen listaus:

1. Pienempien koulutusten kautta tuleva tieto koetaan helpommaksi soveltaa käytännön työhön, joten tähän tulee panostaa enemmän sekä sisällöllisesti että visuaalisesti.
2. Henkilöstö toivoo erityisesti keskustelumuotoisia koulutuksia sekä oman tiimin kesken, että eri tiimien henkilöistä sekoitetulla kokoonpanolla. Tällaisten koulutusten osuutta tulisi siis lisätä.
3. Käytännön esimerkkejä tulisi lisätä koulutuksiin. Henkilöstön toiveissa olivat konkreettiset ja oikeat esimerkit väärinkäytöksistä ja tilanteista, joissa tällaisia voisi havaita. Myös opastusta siitä, kuinka asiakkaille kerrotaan aiheesta tulisi lisätä.
4. Ohjeistusten ”arkistoinnin” suhteen intranet koettiin hyvänä paikkana, mutta oikean tiedon löytäminen tuotti henkilöstölle haasteita. Ohjeiden selkeyteen ja haettavuuteen tulisi siis panostaa lisää. Ohjeistuksia ja tiedonhakua voitaisiin käydä läpi myös esim. tiimipalavereissa.
5. Tiimikohtaiset ohjeet tulisi päivittää ja varmistaa, että jokainen löytää nämä. Tiimit voisivat itse huolehtia siitä, missä omia ohjeita säilytetään.
6. Viestinnässä tulisi erityisesti panostaa positiiviseen ja kannustavaan viestintään, jolla saadaan vaikutettua henkilöstön asenteisiin ja aiheeseen suhtautumiseen.
7. Koulutuksissa tulisi entistä enemmän painottaa sitä, että kaikista poikkeavuuksista tulee ilmoittaa eteenpäin. Henkilöstön ilmoituskynnystä on siis madallettava.

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu validiteetin ja reliabiliteetin arviointiin. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä, eli sitä, että tutkimus mittaa oikeaa asiaa. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimuksen pysyvyyttä. Tutkimuksen reliabiliteetti on korkea, jos tutkimus antaa samat tulokset uusintamittauskerroilla. (Kananen 2008, 79-80.) Tämän tutkimuksen kautta saatiin vastaukset niihin kysymyksiin, joista alkuperäinen tutkimusongelma muodostui, ja vastausten pohjalta saatiin myös luotua kohdeyrityksen

toivoma lista asioista, joihin jatkossa tulisi kiinnittää huomiota. Tutkimus siis mittasi sitä, mitä se oli tarkoitettu mittaamaan, ja näin ollen tutkimusta voidaan pitää validina.

Tutkimuksen reliabiliteetin arviointi on hankalampaa kahdesta syystä: yhtäältä siksi, että tutkimuksen uusiminen heti reliabiliteetin varmistamiseksi olisi taloudellisesti kannattamattomaa ja toisaalta siksi, että mahdollisella seuraavalla tutkimuskerralla koulutuksia on järjestetty lisää ja tämän tulisikin vaikuttaa tutkimustuloksiin, sillä itse tutkittava ilmiö on tällöin muuttunut. Tutkimuksen reliabiliteetin voi kuitenkin varmistaa riittäväällä dokumentoinnilla, jonka pohjalta tutkimus olisi toistettavissa, ja ratkaisujen perustelulla (Kananen 2008, 83). Tässä tutkimuksessa tutkimuskysymykset on liitetty raporttiin (liite 3) ja kysymysten tarkoitus ja jaottelu on perusteltu tarkasti luvussa 5.1.4. Tutkimuksen reliabiliteetti on siis varmistettu tätä kautta.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös tutkimuksessa käytetty triangulaatio, eli useamman tutkimusmenetelmän yhdistäminen samaan tutkimukseen. Tutkimuksessa on yhdistetty sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen tutkimusote, mikä auttaa hahmottamaan ilmiötä selkeämmin. Kvalitatiivisella tutkimuksella luotiin pohja kvantitatiiviselle tutkimukselle, sillä kvantitatiivinen tutkimus edellyttää tutkittavan ilmiön tarkkaa tuntemista ja käsitteiden selkeyttä. (Kananen 2008, 84-85.) Kahdella rinnakkaisella tutkimusmenetelmällä saatiin siis myös osaltaan turvattua tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksen eettisiä lähtökohtia ovat mm. rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä. Muista lähteistä saatuun tietoon tulee viitata asianmukaisesti ja tutkimus tulee raportoida vaatimusten mukaan. Tutkimukselle täytyy olla lupa ja tulokset tulee käsitellä avoimesti ja vastuullisesti ja säilyttää asianmukaisesti. (Helsingin Yliopisto 2015.) Tälle tutkimukselle on hankittu tarvittavat luvat ja tulokset on käsitelty luottamuksellisesti ja rehellisesti. Kaikki tutkimusten kautta saatu tieto on arkistoitu, ja eettisyys on pyritty tätä kautta varmistamaan.

6.2 Tutkimuksen haasteet ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Kyselytutkimuksen suunnittelussa suurimpana haasteena oli kysymysten muotoilu niin, että niiden avulla saadaan vastauksia tutkittavaan ilmiöön. Kohdeyrityksen toiveena oli, että kysymykset ovat niin konkreettisia, että tutkimuksen avulla saadaan luotua lista siitä, mitä pitää parantaa. Haasteena tässä oli se, että kysymyksissä on aina väärinymmärryksen riski ja kysymykset voidaan tulkita monella tapaa (Kananen 2008, 13). Kysymyksiensä suunnittelussa pyrittiinkin kiinnittämään mahdollisimman paljon huomiota kysymysten selkeyteen ja siihen, että kukin kysymys antaisi vastauksen juuri siihen, mitä halutaan tietää.

Haasteena oli myös kysymysten rajaaminen. Aihe on laaja ja siihen liittyy paljon asioita, joihin olisi mielenkiintoista saada vastauksia. Koska tavoitteena on saada mahdollisimman moni vastaamaan kyselyyn, täytyi kysymysten määrä pyrkiä pitämään riittävän suhteellisen vähäisenä. Kyselyyn pyrittiin näin ollen sisällyttämään ainoastaan tutkimusongelman kannalta kaikkein konkreettisimmat asiat.

Yhtenä ongelmana tulosten tulokinnassa ja niiden luotettavuutta arvioitaessa on se, että työntekijöiden vastaukset perustuvat itsearviointiin, eikä kysymyksillä testata heidän todellista osaamistaan. Tämä oli kuitenkin tietoinen valinta, sillä kyselystä ei haluttu tehdä työntekijöille koetta, vaan ajatuksena oli nimenomaan saada kokonaiskuva henkilöstön omista arvioista ja mielipiteistä koulutuksiin kohtaan. Tietoja testaavien kysymysten poisjättämiseen oli myös muita syitä. Yhtäältä tällaiset kysymykset haluttiin sulkea tutkimuksen ulkopuolelle siksi, että henkilöstö suorittaa jokaisen suuremman koulutuksen päätteeksi testin, joka tulee saada hyväksytysti läpi, joten asioiden konkreettinen testaaminen tulee jo hoidettua tässä yhteydessä. Toisaalta taas siitä syystä, että kysymyslomakkeesta haluttiin saada työkalu, jonka avulla koulutuksia voidaan arvioida vuosittain ja samojen asioiden testaaminen vuodesta toiseen, kun koulutuksetkin ja näissä käsitellyt aiheet etenevät, ei palvelisi yrityksen tarkoitusta pitkällä tähtäimellä.

Todellisen osaamisen mittaamiseksi tutkimukseen olisi kuitenkin ollut mielenkiintoista sisällyttää enemmän testikysymyksiä, joihin olisi ollut yksi selkeä oikea vastaus. Lopulta testikysymys 2 jäi ainoaksi, sillä testikysymykseen 1 voidaan katsoa olevan useita oikeita vaihtoehtoja. Koska vastausten hajonta ainoaan varsinaiseen testikysymykseen oli suuri, olisi näitä ollut hyvä olla enemmänkin, jotta oltaisiin voitu vertailla, olisiko hajontaa ollut yhtä paljon myös muissa testikysymyksissä. Toisaalta tämä olisi muuttanut tutkimuksen luonnetta, sillä kyselyn ensisijaisena tarkoituksena oli henkilöstön oma arviointi ja palautteen anto. Osaamista testaavaan kyselyyn olisi myös voinut olla korkeampi kynnyks vastata.

Oman haasteensa tutkimuksen raportointiin toi toimeksiantajayrityksen salaaminen lopullisesta raportista. Yhtäältä tämä helpotti tulosten esittämistä, sillä yrityksen nimen poisjättäminen mahdollistaa myös sellaisen tiedon raportoimista, joka muutoin ei olisi mahdollista, mutta toisaalta tämä vaikeuttaa etenkin taulukointia. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tulokset tulee esittää prosentteina, jotta ne olisivat yleistettävissä, mutta taulukoissa tulisi näkyä myös ns. n-luku, eli luku, josta prosentit on laskettu (Kananen 2008, 42). N-luku täytyi kuitenkin jättää raportista kokonaan pois, ettei kohdeyritys olisi pääteltävissä vastajamäärien vuoksi.

Opinnäytetyön aihe on juridinen ja koska varsinainen tutkimus toteutettiin itsearviointiin perustuvana kyselynä, oli haastavaa saada pidettyä työn näkökulma sellaisena, ettei työn näkökulma muutu liian pedagogiseksi. Tämänkaltaisessa tutkimuksessa on kuitenkin vaikea arvioida, kuinka hyvin tässä onnistuttiin, sillä tulosten analysointi edellyttää väistämättä myös kasvatustieteellistä näkökulmaa. Tutkimusta voisikin jatkaa puhtaasti tästä näkökulmasta ja keskittyä jatkotutkimuksessa henkilöstön oppimista tukeviin seikkoihin ja tähän vaikuttaviin tekijöihin.

Lähteet

Aluehallintovirasto 2014. Ohje 11/2014. Rahanpesun ja Terrorismin rahoittamisen estäminen. Luettavissa:

<http://www.avi.fi/documents/10191/2370358/ESAVIn+ohje+24.11.2014/ee3c262d-7d24-499d-8050-78c7b9a86a1a>. Luettu: 10.7.2015

Aluehallintovirasto 2015. Rahanpesulain valvonta. Luettavissa:

<https://www.avi.fi/web/avi/rahanpesulain-valvonta#.VkOQyLS8PGc> Luettu 11.11.2015

Asiantuntija 1. 18.10.2015. AML-asiantuntija. Kohderahoitusyhtiö.

Haastattelu. Helsinki.

Asiantuntija 2. 18.10.2015. AML-asiantuntija. Kohderahoitusyhtiö.

Haastattelu. Helsinki.

Euroopan Komissio 2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit. Rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. Luettavissa:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0045:FIN:FI:PDF> Luettu 6.12.2015

Finanssivalvonta 2009a. Valvonta. Rahanpesun estäminen. Dokumentit. Uusi rahanpesulaki. Luettavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Documents/Uusi_rahanpesulaki.pdf Luettu: 1.11.2015

Finanssivalvonta 2009b. Valvonta. Rahanpesun estäminen. Selonottovelvollisuus. Luettavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Selonottovelvollisuus/Pages/Default.aspx Luettu 11.10.2015

Finanssivalvonta 2012. Valvonta. Rahanpesun estäminen. Jos epäilet rahanpesua. Luettavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Jos_epailet_rahanpesua/Pages/Default.aspx Luettu 11.0.2015

Finanssivalvonta 2015a. Valvonta. Rahanpesun estäminen. Luettavissa:
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Pages/Default.aspx
Luettu 6.12.2015

Finanssivalvonta 2015b. Finanssiasiakas. Palveluntarjoajat. Pankkiala. Luottoyhteisöt.
Luettavissa:
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Palveluntarjoajat/Pankkiala/Luottoyhteisot/Pages/Default.aspx> Luettu 1.8.2015

Helsingin Yliopisto 2015. Tutkimus. Tutkimusetiikka. Luettavissa:
<https://www.helsinki.fi/fi/tutkimus/tutkimusetiikka> Luettu 27.12.2015

Kananen J. 2008. Kvantti- Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuu. Jyväskylän Yliopistopaino. Jyväskylä.

Kohdeyhteyksen sisäiset henkilöstölähteet. Tarkastettu 28.12.2015

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 18.7.2008/503

Poliisi. Keskusrikospoliisi. Rahanpesun torjunta. Rahanpesun selvittelykeskus. Luettavissa:
https://www.poliisi.fi/keskusrikospoliisi/rahanpesun_torjunta/rahanpesun_selvittelykeskus
Luettu 30.9.2015

Portaankorva, T. 2011. Terrorismin Rahoituksesta (teoksessa Terrorismin rahoitus, toimittanut Susi, M. Ja Pekkala. N.). Tampereen Yliopistopaino Oy –Juvenes Print. Tampere.

Rahanpesun Selvittelykeskus 2012. Vuosikertomus. Luettavissa:
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/26360_Rahanpesun_selvittelykeskuksen_vuosikertomus_2012.pdf?d34613722473d288
8 Luettu 25.9.2015

Rahanpesun Selvittelykeskus 2013. Vuosikertomus. Luettavissa:
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/25547_RAP_vuosikertomus_2013.pdf?0b57eb712473d288 Luettu 30.9.2015

Rahanpesun Selvittelykeskus 2014. Vuosikertomus. Luettavissa:

https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstru-ctu-re/28746_Rahanpesun_selvittelykeskuksen_vuosikertomus_2014.pdf?5bd61c742473d288 Luettu 25.9.2015

Rikoslaki 19.12.1889/39

Sahavirta, R. 2007. Rahanpesurikokset (teoksessa Talousrikokset, toimittaneet Lahti, R. ja Koponen P.). Gummerus Kirjapaino Oy. Vaajakoski.

Sahavirta, R. 2008. Rahanpesu rangaistavana tekona. Gummerus Kirjapaino. Jyväskylä.

Valtiovarainministeriö 2015. Vastuualueet. Rahoitusmarkkinat. Rahoitusmarkkinoiden kehittäminen. Rahanpesun estäminen rahoitusmarkkinoilla. Luettavissa: <http://vm.fi/rahanpesun-estaminen-rahoitusmarkkinoilla> Luettu 6.12.2015

Liitteet

Liite 1 Rahanpesulaissa säädetyt velvollisuudet asiakkaan tuntemista koskevien tietojen säilyttämisestä

Ilmoitusvelvollisen tulee säilyttää asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista

- 1) nimi, syntymäaika ja henkilötunnus;
- 2) edustajana toimivan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus;
- 3) oikeushenkilön täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen;
- 4) oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenten täydelliset nimet, syntymäajat ja kansalaisuudet;
- 5) oikeushenkilön toimiala;
- 6) tosiasiallisen edunsaajan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus;
- 7) henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi, asiakirjan numero tai muu tunnistetieto ja myöntäjä taikka kopio asiakirjasta;
- 8) jos asiakas on etätunnistettu, tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä;
- 9) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot, kuten tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle ja tiedot varojen alkuperästä; ja
- 10) 9 §:n 3 momentissa säädetyt selonottovelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot.

Jos asiakas on ulkomaalainen, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta, on tämän pykälän 2 momentissa säädettyjen tietojen lisäksi säilytettävä tieto asiakkaan kansalaisuudesta ja matkustusasiakirjan tiedot.

Liite 2 Haastattelukysymykset

1. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn liittyviin koulutuksiin on kuluva vuonna panostettu paljon. Miksi aiheeseen on tartuttu juuri nyt?
2. Kuinka tarkasti koulutusten sisältö vaatimuksia säännellään viranomaistasolla?
3. Kuinka nopeasti uudet ulkoiset ohjeet ja määräykset näkyvät sisäisissä koulutuksissa (esim. lakimuutoksen voimaantulo)?
4. Mitkä ovat tämän aihealueen suurimmat haasteet nyt ja tulevaisuudessa verrattuna entiseen koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa?
5. Mitkä ovat koulutusten tärkeimmät tavoitteet ja mihin asioihin suunnittelussa on panostettu?
6. Mitkä ovat yksittäisen työntekijän tärkeimmät velvollisuudet terrorismin ja rahanpesun ehkäisyssä? Mikä näistä on tärkein/voiko yhtä asiaa nostaa prioriteetiksi?
7. Mitkä asiat työntekijän täytyy käytännössä osata käytyään koulutukset (lista)?
8. Koulutusten visuaalisuuteen on panostettu paljon. Kuinka tärkeänä koette tämän ja miksi?
9. Kuinka tarkasti sisäiset ohjeistukset räätälöidään eri tuotteille ja tiimeille ja mitä haasteita tämä aiheuttaa? Kuka määrittää ja miten, millä tasolla uudet ohjeistukset otetaan käyttöön kunkin tiimin päivittäisissä prosesseihin?
10. Minkälainen vastaanotto koulutuksilla on ollut henkilökunnan keskuudessa?
11. Minkälaista palautetta koulutuksista on annettu?
12. Kuinka paljon ilmoitusten määrä on muuttunut koulutusten myötä?
13. Millaisia mahdollisuuksia (tai haittoja) viranomaisvaatimukset aiheuttavat yhtiön toiminnassa (esimerkiksi vanhoja järjestelmiä tulee tarkasteltua kriittisesti, jos toiminnallisuus ei riitä nykypäivän vaatimuksiin)?
14. Mitkä ovat suurimmat haasteet viestintään liittyen?
15. Minkälaisiin kysymyksiin toivoisitte itse vastauksia tulevan henkilöstötutkimuksen myötä?

Liite 3 Tutkimuskysymykset

Kysely rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn liittyvistä koulutuksista

Hei!

Arvioithan [REDACTED] henkilöstölle järjestettyjä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn liittyviä koulutuksia. Arvioinnissa tulisi kiinnittää huomioita esim. koulutuksien sisältöön, aikatauluihin ja toteutustapoihin sekä omaan oppimiseen. Vastaa kysymyksiin oman kokemuksesi ja arviosi pohjalta.

Vastaathan kyselyyn 10.12. mennessä.

Koulutuksia on kuluvana vuonna järjestetty sekä laajemmin koko organisaation tasolla (kolme moduulia käsittävä koulutuspaketti) että suppeammin Rahoituksen tasolla (tiimipalaverit, keskustelut, Lync, PowerPoint ym.).

Oletko saanut (sisällöllisesti) riittävästi koulutusta liittyen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen ?

- Kyllä, koulutusta on järjestetty sopivasti
- Ei, koulutusta ei ole järjestetty tarpeeksi
- Koulutusta on järjestetty liikaa
- En osaa sanoa

Koetko, että olet koulutusten avulla oppinut uusia asioita liittyen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Koetko, että koulutusten kautta oppimasi asiat ovat sovellettavissa siihen tehtävään, jossa työskentelet?

Kolmen moduulin koulutuspaketti:

- Kyllä, oppimiani asioita on helppo soveltaa omaan työhöni
- Ei, koulutuksien näkökulmat ovat olleet käytännön tasolla kaukana omasta työstäni
- En osaa sanoa

Lyhyemmät koulutukset (tiimipalaverit, keskustelut, Lync, PowerPoint ym.):

- Kyllä, oppimiani asioita on helppo soveltaa omaan työhöni
- Ei, koulutuksien näkökulmat ovat olleet käytännön tasolla kaukana omasta työstäni
- En osaa sanoa

Onko koulutusten suorittamiseen varattu tarpeeksi aikaa ?

- Kyllä, koulutuksiin varattu aika on pääsääntöisesti ollut riittävää
- Olen voinut käyttää koulutuksen varsinaiseen suorittamiseen tarvitsemani ajan, mutta deadline koulutuksen suorittamiseen on tullut vastaan liian pian
- Deadlineen on ollut riittävästi aikaa koulutuksen julkaisusta, mutta en ole voinut käyttää itse suoritukseen tarvitsemaani aikaa
- Kumpaankaan ei ole ollut tarpeeksi aikaa
- En osaa sanoa

Kolmen moduulin kahdessa ensimmäisessä osiossa on käytetty paljon videoita, piirroksia, tehosteita ja näyteltyjä tilanteita.

Kuinka tärkeänä koet koulutusten visuaalisuuden?

- Tärkeänä, visuaalinen ulkoasu auttaa asioiden oppimisessa
- Visuaalinen ulkoasu ei vaikuta asioiden oppimiseen, mutta koulutuksien suorittaminen on mukavampaa
- Liika visuaalisuus häiritsee itse asian sisäistämistä
- En osaa sanoa

Mistä seuraavista lähteistä olet oppinut eniten?:

- Kaikille yhteiset pitkät koulutukset (moduulit)
- Pienemmän mittakaavan koulutukset (tiimipalaverit, Lync-koulutukset, PowerPoint-koulutukset)
- Itseopiskelu (Intranetin lukeminen tms.)
- En osaa sanoa

Millä tavoin mieluiten suorittaisit pienempiä koulutuksia (suurien koulutus-pakettien ulkopuolella)?:

- Tiimipalaverissa järjestettävä koulutus
- Keskustelu pienemmissä ryhmissä oman tiimin jäsenten kesken
- Keskustelu pienemmissä ryhmissä eri tiimien jäsenten kesken
- Lync-koulutus
- PowerPoint-koulutus
- Jokin muu, mikä _____

Mitkä asiat koet vaikeimpina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämi- seen liittyviin asioihin liittyen?

- Käsitteistön (mitä mikäkin termi tarkoittaa)
- Käytännön ohjeistuksen (miten toimin jos havaitsen poikkeavaa toimintaa yms)
- Ohjeistusten käytännön soveltamisen omassa työssäni
- En osaa sanoa
- Jokin muu, mikä _____

Koetko, että omalla toiminnallasi on merkitystä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisessä ja selvittämisessä rahoitusyhtiössä?

- Kyllä, oma toimintani on tärkeässä roolissa
- Ymmärrän, että on tärkeää noudattaa ohjeistuksia, joilla pyritään ehkäisemään rahan-pesua, mutta minun on vaikea keksiä omasta työstäni tilanteita, joissa voisin vaikuttaa asiaan
- Ei, työskentelen sellaisessa tehtävässä, että nämä asiat eivät kosketa omaa työtä- ni
- En osaa sanoa

Uskotko, että voin omalla toiminnallani todella ehkäistä rahanpesua ja terrorismin rahoitusta ja tätä kautta vähentää rikollisuutta?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Ovatko rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvät näkökulmat mielessäsi, kun suoritat normaalia päivittäistä työtäsi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Minkä alla olevista asioista koet kaikkein tärkeimmäksi velvollisuudeksesi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyssä?

- Minun tulee tuntea ja tunnistaa asiakkaani
- Minun tulee olla aina ilmoittaa epäilyksistäni eteenpäin
- Minun tulee aina kysyä esimieheltäni, kuinka toimin poikkeavissa tilanteissa

Oletko käynyt lukemassa Intranetin ohjeistuksia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisystä?

- Kyllä
- En

Onko intranet mielestäsi sopiva paikka ohjeistuksille?

- Kyllä
- En osaa sanoa
- Ei, mikä muu? _____

Valitse seuraavista vaihtoehtoista ne, jotka kuvaavat mielestäsi Intranetin ohjeita:

- Minun on ollut helppo löytää etsimäni asiat
- Ohjeistukset ovat antavat minulle lisäinfoa
- Ohjeistukset ovat sopivan tarkalla tasolla
- Ohjeistukset ovat liian yleisellä tasolla
- Oheistukset ovat liian yksityiskohtaisella tasolla

Arvioi seuraavia väittämiä liittyen viestintään

Aiheeseen liittyvä viestintä (intra/sähköposti) on ollut selkeää

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Viestintä on tukenut ymmärrystäni siitä, miksi minun tulee osallistua koulutuksiin

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Esimieheni viestintä aiheeseen liittyen on ollut kannustavaa

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Oletko havainnut poikkeavia liiketoimia?

- Kyllä
- En

En osaa sanoa

Oletko ilmoittanut havainnoistasi eteenpäin?

Kyllä

En

Kuinka pitkä aika siitä, kun viimeksi teit ilmoituksen (joko omalle esimiehelle tai suoraan eteenpäin)

Kuukausi tai alle

Puoli vuotta tai alle

Vuosi tai alle

Yli vuosi sitten

Kuinka pitkä aika on siitä, kun ensimmäisen kerran teit ilmoituksen?

Kuukausi tai alle

Puoli vuotta tai alle

Vuosi tai alle

Yli vuosi sitten

Millaisessa tilanteessa ilmoitat/ ilmoittaisit havainnoistasi eteenpäin?

Jos epäilen, että liiketoimi liittyy rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen

Jos liiketoimi vaikuttaa jostain syystä epäilyttävältä

Jos huomaan liiketoimessa jotain asiakkaan tavanomaisista liiketoimista poikkeavaa

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisy on noussut viime aikoina voimakkaasti esille. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn liittyvät velvoitteet:

Auttavat ymmärtämään paremmin asiakkaan liiketoimintaa

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Lisäävät työntekijöiden ammattitaitoa

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Luovat uusia mielenkiintoisia uramahdollisuuksia

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Hidastavat päivittäistä työtä

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Tekevät asiakkaan palvelemisesta hankalaa

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Työskentelen pääsääntöisesti

- Henkilöasiakkaiden parissa
- Yritysassiakkaiden parissa

Yhtä paljon kumpienkin

Olen asiakaskontaktissa

Pääasiassa välillisesti (puhelin/sähköposti)

Myös suoraan (asiakastapaamiset)

En lainkaan (Back Office)

Työskentelen

Toimihenkilönä

Asiantuntijana

Esimiehenä

Jos haluat osallistua leffalippujen arvontaan, jätäthän alle sähköpostiosoitteesi. Sähköpostiosoitteita ei yhdistetä muihin vastauksiin.

Liite 4 Toimitusjohtajan viesti

From: [REDACTED]
Sent: Friday, November 27, 2015 9:39 AM
To: [REDACTED]
Subject: Mahdollisuus palautteen antoon!

Hei työkaverit,

Tänä vuonna meillä on ollut poikkeuksellisen paljon sisäistä koulutusta Compliance- ja erityisesti AML -aihepiiriin liittyen.

Valtaosa koulutuksista on tehty [REDACTED] keskitetysti, mutta olemme toteuttaneet niitä myös omin voimin.

Oppiminen on hyvin erilaista henkilöstä riippuen. Joku oppii katsomalla ja kuuntelemalla, joku lukemalla ja tehtäviä ratkaisemalla, joku taas keskustelemalla.

Meille on tärkeää, että löydämme mahdollisimman monelle sopivat tavat kouluttaa niin, että asiat opitaan ja että sen seurauksena Compliance toteutuu käytännössä jokaisena päivänä.

Sinulla on nyt erinomainen tilaisuus kertoa mielipiteesi koulutuksista ja vaikuttaa niiden toteuttamistapaan [REDACTED]

Jenni Kiiskinen [REDACTED] on valinnut opinnäytetyönsä aiheeksi AML koulutukset, jonka tuloksena odotamme saavamme arvokasta tietoa koulutusten kehittämiseksi.

Kysely lähetetään kaikille [REDACTED] työskenteleville tänään. Vastaa kyselyyn, mielipiteesi on meille tärkeä.

Hyvää työpäivän jatkoa ja viikonloppua!

terveisin

[REDACTED]

CEO

Liite 5 Saateviesti

HYVÄ VASTAANOTTAJA

Työskentelen [REDACTED] ja suoritan samalla tradenomin opintoja HAAGA-HELIA ammatikorkeakoulussa. Osana opinnäytetyötäni teen tutkimusta [REDACTED] järjestetyistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn liittyvistä koulutuksista. Tutkimuksen avulla pyritään selvittämään miten hyvin jo järjestetty koulutus on onnistunut ja millä keinoin koulutuksien sisältöä voitaisiin jatkossa parantaa.

Pyytäisin Teitä vastaamaan oheisessa linkissä olevaan kyselyyn. Vastaaminen vie noin 15 minuuttia, ja vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti. Vastaajien kesken arvotaan 10 kpl kahden hengen leffalippupaketteja.

Vastaattehan kyselyyn torstaihin 10.12. mennessä.

Linkki kyselyyn: [REDACTED]

Kiitos avustanne!

Ystävällisin terveisin,

Jenni Kiiskinen

Liite 6 Vastausten jakautuminen henkilöstötutkimuksen kysymyksiin

Kaikki vastaajat

Oletko saanut (sisällöllisesti) riittävästi koulutusta liittyen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen ?

Kyllä, koulutusta on järjestetty sopivasti	89%
Ei, koulutusta ei ole järjestetty tarpeeksi	3%
Koulutusta on järjestetty liikaa	6%
En osaa sanoa	1%

Koetko, että olet koulutusten avulla oppinut uusia asioita liittyen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn?

Kyllä	97%
En	2%
En osaa sanoa	1%

Kolmen moduulin koulutuspaketti:

Kyllä, oppimiani asioita on helppo soveltaa omaan työhöni	53%
Ei, koulutuksien näkökulmat ovat olleet käytännön tasolla kaukana omasta työstäni	37%
En osaa sanoa	10%

Lyhyemmät koulutukset (tiimipalaverit, keskustelut, Lync, PowerPoint ym.):

Kyllä, oppimiani asioita on helppo soveltaa omaan työhöni	78%
Ei, koulutuksien näkökulmat ovat olleet käytännön tasolla kaukana omasta työstäni	12%
En osaa sanoa	10%

Onko koulutusten suorittamiseen varattu tarpeeksi aikaa ?

Kyllä, koulutuksiin varattu aika on pääsääntöisesti ollut riittävää	74%
Olen voinut käyttää koulutuksen varsinaiseen suorittamiseen tarvitsemani ajan, mutta deadline koulutuksen suorittamiseen on tullut vastaan liian pian	17%
Deadlineen on ollut riittävästi aikaa koulutuksen julkaisusta, mutta en ole voinut käyttää itse suoritukseen tarvitsemaani aikaa	6%
Kumpaankaan ei ole ollut tarpeeksi aikaa	1%
En osaa sanoa	2%

Kuinka tärkeänä koet koulutusten visuaalisuuden?

Tärkeänä, visuaalinen ulkoasu auttaa asioiden oppimisessa	73%
Visuaalinen ulkoasu ei vaikuta asioiden oppimiseen, mutta koulutuksien suorittaminen on mukavampaa	24%
Liika visuaalisuus häiritsee itse asian sisäistämistä	3%
En osaa sanoa	0%

Mistä seuraavista lähteistä olet oppinut eniten?:

Kaikille yhteiset pitkät koulutukset (moduulit)	48%
Pienemmän mittakaavan koulutukset (tiimipalaverit, Lync-koulutukset, PowerPoint-koulutukset)	46%
Itseopiskelu (Intranetin lukeminen tms.)	5%
En osaa sanoa	1%

Millä tavoin mieluiten suorittaisit pienempiä koulutuksia (suurien koulutuspakettien ulkopuolella)?:

Tiimipalaverissa järjestettävä koulutus	33%
---	-----

Keskustelu pienemmissä ryhmissä oman tiimin jäsenten kesken	22%
Keskustelu pienemmissä ryhmissä eri tiimien jäsenten kesken	28%
Lync-koulutus	13%
PowerPoint-koulutus	3%
Jokin muu, mikä	1%

Mitkä asiat koet vaikeimpina rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen liittyviin asioihin liittyen?

Käsitteistön (mitä mikäkin termi tarkoittaa)	34%
Käytännön ohjeistuksen (miten toimin jos havaitsen poikkeavaa toimintaa yms)	29%
Ohjeistusten käytännön soveltamisen omassa työssäni	51%
En osaa sanoa	6%
Jokin muu, mikä	3%

Koetko, että omalla toiminnallasi on merkitystä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisessä ja selvittämisessä rahoitusyhtiössä?

Kyllä, oma toimintani on tärkeässä roolissa	61%
Ymmärrän, että on tärkeää noudattaa ohjeistuksia, joilla pyritään ehkäisemään rahanpesua, mutta minun on vaikea keksiä omasta työstäni tilanteita, joissa voisin vaikuttaa asiaan	33%
Ei, työskentelen sellaisessa tehtävässä, että nämä asiat eivät kosketa omaa työtäni	5%
En osaa sanoa	1%

Uskotko, että voin omalla toiminnallani todella ehkäistä rahanpesua ja terrorismin rahoitusta ja tätä kautta vähentää rikollisuutta?

Kyllä	74%
En	8%
En osaa sanoa	17%

Ovatko rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvät näkökulmat mielessäsi, kun suoritat normaalia päivittäistä työtäsi?

Kyllä	66%
Ei	27%
En osaa sanoa	8%

Minkä alla olevista asioista koet kaikkein tärkeimmäksi velvollisuudekseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyssä?

Minun tulee tuntee ja tunnistaa asiakkaani	45%
Minun tulee olla aina ilmoittaa epäilyksistäni eteenpäin	38%
Minun tulee aina kysyä esimieheltäni, kuinka toimin poikkeavissa tilanteissa	17%

Oletko käynyt lukemassa Intranetin ohjeistuksia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisystä?

Kyllä	79%
En	21%

Onko intranet mielestäsi sopiva paikka ohjeistuksille?

Kyllä	85%
En osaa sanoa	12%
Ei, mikä muu?	3%

Valitse seuraavista vaihtoehdoista ne, jotka kuvaavat mielestäsi Intranetin ohjeita:

Minun on ollut helppo löytää etsimäni asiat	21%
Ohjeistukset ovat antavat minulle lisäinfoa	61%
Ohjeistukset ovat sopivan tarkalla tasolla	28%

Ohjeistukset ovat liian yleisellä tasolla	26%
Oheistukset ovat liian yksityiskohtaisella tasolla	1%
Aiheeseen liittyvä viestintä (intra/sähköposti) on ollut selkeää	
Kyllä	73%
Ei	16%
En osaa sanoa	11%
Viestintä on tukenut ymmärrystäni siitä, miksi minun tulee osallistua koulutuksiin	
Kyllä	85%
Ei	9%
En osaa sanoa	6%
Esimieheni viestintä aiheeseen liittyen on ollut kannustavaa	
Kyllä	80%
Ei	4%
En osaa sanoa	15%
Oletko havainnut poikkeavia liiketoimia?	
Kyllä	23%
En	73%
En osaa sanoa	4%
Oletko ilmoittanut havainnoistasi eteenpäin?	
Kyllä	96%
En	4%
Kuinka pitkä aika siitä, kun viimeksi teit ilmoituksen (joko omalle esimiehelle tai suoraan eteenpäin)	
Kuukausi tai alle	45%
Puoli vuotta tai alle	24%
Vuosi tai alle	10%
Yli vuosi sitten	20%
Kuinka pitkä aika on siitä, kun ensimmäisen kerran teit ilmoituksen?	
Kuukausi tai alle	16%
Puoli vuotta tai alle	20%
Vuosi tai alle	14%
Yli vuosi sitten	49%
Millaisessa tilanteessa ilmoitat/ ilmoittaisit havainnoistasi eteenpäin?	
Jos epäilen, että liiketoimi liittyy rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen	14%
Jos liiketoimi vaikuttaa jostain syystä epäilyttävältä	43%
Jos huomaan liiketoimessa jotain asiakkaan tavanomaisista liiketoimista poikkeavaa	42%
Auttavat ymmärtämään paremmin asiakkaan liiketoimintaa	
Kyllä	82%
Ei	7%
En osaa sanoa	11%
Lisäävät työntekijöiden ammattitaitoa	
Kyllä	93%
Ei	3%
En osaa sanoa	4%
Luovat uusia mielenkiintoisia uramahdollisuuksia	
Kyllä	47%
Ei	18%

En osaa sanoa	34%
Hidastavat päivittäistä työtä	
Kyllä	67%
Ei	19%
En osaa sanoa	14%
Tekevät asiakkaan palvelemisesta hankalaa	
Kyllä	30%
Ei	45%
En osaa sanoa	25%
Työskentelen pääsääntöisesti	
Henkilöasiakkaiden parissa	12%
Yritysassiakkaiden parissa	69%
Yhtä paljon kumpienkin	19%
Olen asiakaskontaktissa	
Pääasiassa välillisesti (puhelin/sähköposti)	56%
Myös suoraan (asiakastapaamiset)	15%
En lainkaan (Back Office)	29%
Työskentelen	
Toimihenkilönä	54%
Asiantuntijana	33%
Esimiehenä	13%